

CSIKILAPOK

POLITIKAI, KÖZGAZDASÁGI ÉS TARSADALMI HETILAP.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Vakar L. könyv- és papírkereskedése Csikszere, hogy a lap szellemi részét illető költségek, valamint hirdetések és előfizetési díjak is küldendők.
Telefon hívásán 20.

FŐSZERKESZTŐ:
Dr. FEJÉR ANTAL
ÜGYVÉD.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
Dr. ÉLTHES GYULA.

Megjelenik minden szerdán.
Előfizetési ár: Egész évre 8 kor. (Külföldre) 13 kor.
Félévre 4 kor. Negyedévre 2 kor.
Hirdetési díjak a legelőszörban azonnaltalant
Kéziratok nem adóznak vissza.

A Székely Szövetség nagygyűlése Csikszere, 1912. augusztus 26.

(É.) A Székely Társaságok Szövetsége VII. nagygyűlését páratlan érdekesség és az ország, főleg Erdély minden részéből nagy számmal összegyűlt köztársaság részvételével szeptember 26-án tartotta meg Csikszere, a hídfőn délelőtt megtartott nagygyűlés imponáló és felémelő demonstrációja volt a mindentől összesereglett székelységnek, mely minden évben összegyűl más és más városokban, hogy erős faji összetartásának kifejezését adva, az ország és illetékes körök figyelmét felhívja azokra a túlnyomólag magyar nemzeti gazdasági és kulturális, sürgősen megoldandó kérdésekre, melyektől Magyarország keleti védbástyájának fennmaradása függ. Mert nem vitás, hogy Erdélyben folyton folytatást ismétlődő nemzetiségi tüntetések és akciók, melyek intő példák és minták láttuk itt Csikszere városában, -- arra az eredményre vezetnek, hogy valameddig Erdélyt teljesen meg nem nyerjük a magyar nemzeti eszmének, mindaddig saját létünk és a magyarság ügye is a legveszélyesebb helyzetben van. Élet-halál harc tehát az a küzdelem, melyet a birtokból kifosztott, számban csekély és a nemzetiségi bankok csápjaitól fogva tartott székelység folytat a dakoromán-sággal szemben, de nem szenvedhet kétséget, hogy az öntudatra ébredt székelység e nemzetfelelőtlenség küzdelemben elég erős lesz minden alávaló támadás visszaverésére. Ma már tisztában van mindenki azzal, hogy ha a székelység elveszett, -- elveszett vele egész Erdély a magyarság számára. Isten van az, hogy a fontos nemzeti, közgazdasági és kulturális missiót teljesítő Székely Társaságok Szövetsége évről-évre fokozódó érdeklődés és az ország közfigyelmével tartja gyűléseit. Rajta van a mindenkor kormányok figyelme, melyeknek immár állandó program-pontját képezi a székely akció.

A Csikszere, a maga utmutatásával és illustriáls közönségével újabb bizonyítéka annak, hogy a szerencsésen elvetett mag terebélyes nagy fa lett és a székelység összetartó munkáját feltartani vagy szétrobbantani többé már nem lehet.

Az ipari kiállítás látta a legutóbbi évek gazdasági és ipari eredményes fejlődését és azt a nagy, őszinte lelkesedést, mely a résztvevők arcán tüntet és biztosítja a székelység továbbfejlődését.

A nagygyűlésre a derék székely testvérek ezrei gyűltek össze, hogy megjelölésükkel és lelkesedésükkel tanúságot tegyenek a székelység igaz ügye mellett. A Székely Társaságok Szövetsége az idén is derekas munkát végzett; ideális és nemzeti céljai megvalósításában fel nem tarthatja már semmi alávaló aknamunka. VII. közgyűlése méltóan sorakodik a többiekhez fényben eredményekben és fejlődésben egyaránt, sőt azokat jóval felülmúlja.

Alább adjuk az ipari kiállításról és nagygyűlésről részletes tudósításainkat:

Az ipari kiállítás megnyitása.

Vasárnap reggel ünnepi dísz öltött Csikszere város. Mindenfelé a házakon lengő zászlók fogadták a vidékről nagy számmal érkezőket, sőt már korán reggel feltűnt az idegenek nagy serege, ami a városnak mozgalmas képet adott. A főgimnázium díszes palotájára előtt, mely az ország egyik legcsébb intézete, csoportosult a közönség, hogy tanuja legyen a csikszereai székely ipari kiállítás ünnepélyes megnyitásának és gyönyörködjen a megizmosodott székely ipar termékeiben.

Tizenegy óra után érkezett meg Gyalóky Sándor főispán, az iparfejlesztő bizottság elnöke Tauszik B. Hugó marosvásárhelyi kamarai elnök társaságában. A hatalmas tornacsarnok helyiségében ekkor már összegyűlt nagy számú közönség lelkes éljenzéssel fogadta Gyalóky Sándor főispánt.

A főispán tartalmas és magas színvonalon álló beszédében a közönség sűrű tetszésnyilvánítása mellett méltatta a székely ipari kiállítás jelentőségét a miután a nagy számban megjelent iparosoknak további kitartást és sikert kívánt, a kiállítást zugó éljenzés között megnyitotta.

Utánna Csikvármegye iparosi nevében a főispánt Filó Karoly, a csikszereai ipartestület elnöke üdvözölte s eddig tanúsított jóindulatu támogatásáért hálás köszönetét fejezte ki.

Nyomban ezután a mintegy 2000 főre emelkedett közönség a gazdag és példásan rendezett kiállítást szemlélte meg. A vármegye minden részéből, jeles és képzett iparosaink vettek részt a kiállításon. A bőr, asztalos, kerékes, esztergályos, kocsigyártó, kovács, fényező, címfestő, virágkertész, kézmű, kályhás, butor, méz, turó, óra, kézimunka, székelyszóttos, kosár-ipar és még számtalan más ipar valóban szép és pazar bemutatásra talált.

A kiállításon mintegy 200 kiállító vett részt, kiknek tárgyai a főgimnázium helyiségeiben voltak izléssel és gondallal elhelyezve.

A vendégek fogadása, ismerkedés.

Vasárnap este a Brassó és Marosvásárhely felől jövő vonatok rengeteg közönséges hoztak. Legkevesebb 500-ra becsüljük azoknak a vendégeknek számát, kik idegen vármegyék, Kassáról, Debrecenből, Brassóból, Marosvásárhelyről stb. jöttek a nagygyűlésre. A pályaudvaron nagy közönség virággal és zugó éljenzéssel fogadta az érkezőket. Dr. Ujfalusi Jenő, ki a rendezésnek lelke volt, meleg szavakkal fogadta a székely testvéreket. A rendezőség hatalmas gárdája nyomban gondoskodott elszállásolásról a az a bosszu, beláthatatlan kocsisor, mely a városba berobogott, fényesen bizonyította, hogy a székelyek idej nagy gyűlése számban és sikerben felülmúlta az összes eddigieket.

Este 8 órakor a Vigadó és Európa szállodák éttermeiben népes ismerkedési estély volt. Tulajdonképpen csak ekkor látszott, hogy mily sok vendége van a városnak. Ember ember mellett, minden talpalatnyi helyért küzdve, tudott bejutni az éttermekbe. A Vigadóban a vendégeket Dr. Szekeres József helybeli plebános szíves és emelkedett szavakkal üdvözölte.

Az estélyen megjelent Gyalóky Sándor főispán is.

Közgyűlés.

A közgyűlés hétfőn délelőtt a főgimnázium hatalmas tornacsarnokában zajlott le. A terem és karzatai szűkek bizonyultak az ekkor még inkább felzaporodott, mintegy 3000-4000 főnyi közönség befogadására. A gyűlésen Deák Lajos kir. tanácsos, a Szövetség elnöke előlélt.

A megjelentek között láttuk Gyalóky Sándor főispánt, Mikó Balint v. b. t. t., Kállay Ubul és Györfly Gyula dr. képviselőket, Fejér Sándor főispánt és még igen sokat a vármegye előkelőségeiből.

Deák Lajos elnök szép szavakkal üdvözölte a nagyszámban megjelenteket. Ismertette a szövetség célját, eddig lefolytatott küzdelmét és az elért eredményeket.

Dr. Ujfalusi Jenő polgármester lelkes és szíves szavakkal üdvözölte a vendégeket.

A székelykérdés és pénzügytekről dr. Zakariás János brassói ügyvéd, volt országgyűlési képviselő tartott érdekes és tanulságos előadást, melyet lapunk más helyén közlünk és amelyre külön is felhívjuk olvasóink figyelmét.

Dr. Hankó Vilmos budapesti főreáliskolai igazgató a töle megakozott alappsággal és idealizmussal ismertette a Székelyföld földit, természeti ritkaságait és az idegen forgalmat.

Mindvégig érdekesítő és zajos helyesléssel kísért előadást tartott László Gyula szövetségi alelnök Csikvármegye iparának fejlesztéséről.

T. Nagy Imre gazdag élettapasztalatai tárházából mondott el sok fájdalmas, de a valószínűleg megfelelő igazságot a csiki gazda nyomorúságairól. Előadását zajosan megtapsolták.

Dr. Kovács József debreceni gazdasági akadémiai tanár a székely nép szociológiájáról és haladásának feltételeiről érkezett fessült érdeklődés és kitörő helyeslés mellett.

A közgyűlés végén indítványok hangzottak el. Dr. Balog István, a Kassai Székelytársaság kiküldöttje, Czárán Artaxos román honos erdővásárlásból kifolyólag, ki 30,000 holderdőbirtokot vásárolt Háromszék vármegyében, lelkes szavakkal azt a lapokban már ismertelt indítványt tette, hogy a kongresszus írjon fel az magyar országgyűléshez, miszerint törvényhozásilag tiltsa el az idegen honosokat a földbirtok szerzéstől, sőt azt egyszersmindenkorra akadályozza meg. Az indítványt a kongresszus nagy lelkesedéssel mellett egyhangulag fogadta el és dr. Balog István indítványozott zajos óvációban reszesítette.

Határozati javaslatot fogadott el továbbá a közgyűlés a korcsmák vasárnapi bezárásáról, melyről hasonló már szószabámra keletkezett.

A közgyűlésnek kétségtelenül egyik legfontosabb tárgya az Udvarhely és Csikvármegyék legfőképpen érintő azaz indítvány volt, mely a Csikszere-Székelyudvarhely között építendő vasúti vonatkozott. Minden bővebb ismertetés nélkül, miután a Csiki Lapok a kérdéssel már évek óta állandóan foglalkozik, leközljük szövegét a nagy bordenjű indítványt, melyet Fejér Sándor, dr. Ujfalusi Jenő, Pap Béla és dr. Élthes Gyula nyújtottak be. Az indítványt a közgyűlés egyhangulag magáévá tette.

Az indítvány a következő:

Nagyságos

Deák Lajos kir. tanácsos Urnak

a Székely Társaság Szövetségének elnöke

Marosvásárhelyen.

Alólirottak tisztelettel bejelentjük alábbi indítványunkat és kérjük, hogy azt a Székely Társaságok Szövetségének VII. közgyűlésén, mint önálló indítványt tárgyalatni méltóztassék!

A magyar faj létfontosságának kérdése közgazdasági téren fog előlőni. E küzdelem tapasztalható egész Magyarországon. Erdélyben már ott állunk, hogy az elszigetelten élő székelység már halálutját vívja. Minden talpalatnyi földért véres harcot kell megküzdenie.

Fájdalommal látja a közgyűlés, hogy e válságos időkben a Székelyföld közgazdasági érdekei elhanyagoltatnak és régóta szentesített törvényünk sem hajtatik végre.

Nevezetesen az 1895. VII. t. c. 1. §-a kimondja, hogy Szepszentgyörgyön át Szászrégenig vezet vasút vnaht kiépítessék. Kimondja továbbá, hogy e fővonalból kizárólag Gyimes országhatárig és Székelyudvarhely vasút állomásáig szárny vonalaknak az érdekeltségi hozzájárulások felhasználásával államköltségen leendő megépítése ezennel elrendeltetik" (1895. t. c. 1. §.)

Köztudomásu, hogy e törvény csak részben hajtattott végre, mert a fővonalból kiágazó és

Székelyudvarhely vasút állomásra vezető szárnyvonal még ma sem épült ki. Nemcsak a fent idézett törvény nem hajtattott végre, hanem a marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamarnak 1909. évtben ez ügyben történt felirata oly értelmű elintézés nyert, hogy nevezett vasútvonal megépítését pénzügyi szempontból nem tartják rentabilisnek.

A tizenhét (17) év előtt hozott törvény óta a Székelyföld gazdasági viszonyai alig változtak, de minden bekövetkezett változás szükségesszerűen parancsolja, jelentésközvetítő törvény végrehajtását. Épen ezért a Székely Társaságok Szövetségének kongresszusa eminens gazdasági, kulturális és faji kérdése tüzetli alapon való tisztán „pénzügyi” elbírálásának említett módjába bele nyugodni nem tud és ezért csikszereai VII. közgyűléséből tiszteletteljes felirattal fordul a nagyméltóságu Kereskedelmiügyi Miniszter Urhoz az iránt, hogy a Csikszere-Székelyudvarhelyi kiváló fontosságú vasut vonal megépítését az 1895. VII. t. c. alapján elrendelni, illetőleg az építési tőke folyósítására törvényhozási felhatalmazást kérni méltóztassék.

E kérs merlegelésénél legyen szabad felhozunk következő fontos közgazdasági és stratégiai jelentőségű

Indokainkat:

A 30 év óta megépített Héjjasfalva-székelyudvarhelyi h. é. vasut Székelyudvarhely állomása a vasúti közlekedés szempontjából holtpontot jelent, mert nem levén folytatása semmi forgalmat nem bonyolít le, helyi forgalmán kívül Székelyudvarhely e holtpontból nem tog kimonditani a szentesítés alatt álló kolozsvár—m.vásárhely—parajd—székelyudvarhelyi h. é. vasut megépítése után sem.

Megoldás csak úgy képzeltethető el, ha a Héjjasfalva-székelyudvarhelyi h. é. vasut természetesen folytatása Csikszere, a Gyimes felé csatlakozást nyer.

E csatlakozás folytán Budapest-Adjud (a román kir. vasutak csatlakozó állomása) egyenes összeköttetésbe jutna. Ez összeköttetés Budapest-Héjjasfalva-Gyimes-Adjud 868 k. m., míg Budapest-Predeal-Polesti-Adjud ma 1030 k. m. Több a keleti transzító forgalom 162 k. m.-vel rövidebb utat talál. E rövidebb ut tahrmentesíti az amugya tultarhat, és sok üzembköltéggel járó predeal-i vonalat.

Csikvármegye óriási erdőbirtokai, valamint Háromszék vármegye kihasználás alatt álló erdőterületei nem terhelnek tovább a Brassó-predeal-i, valamint a székelykőrvasutat, hanem 115 k. m.-vel rövidebb uton érik el Tüvis állomást. Ez ut megrovidítés már Csikszere-Héjjasfalva viszonylatban jelentkezik. A mai szénádrágaság idején nem lehet köztömbös az államvasutakra sem, hogy Háromszék és Csikvármegye szőlgyi erdőterületeit 115 km-rel hosszabb uton szállítsa-e? De nem köztömbös Csikvármegye közgazdasági életére is, hogy az államvasutak új személy és teherárú díjazásba értelmében 120 k. m. különbözötet fizes, minden rakomány és minden utasó személy után. Az új tarifá bénító hatását méltányosnak találjuk utróvidítés ellenállásnyozni. Mert bizonyos resignációval kell megállapítanunk Magyarország bármely városával összehasonlítva, hogy legrosszabb és legdrágább ma az ut Budapestre Csikszere felől. Gazdasági és kulturális téren való nagyfokú elmaradottságunkat is jórészt e mesterségesen is táplált a nagy távol-ságnak köszönhetjük.

Igen fontosnak tartjuk továbbá azt az körülményt is, mely az 1895. évi VII. t. c. alkotásánál bizonyára már figyelembe vétett, hogy Csikvármegyében, mint Romániával közvetlenül utköz határellégi vármegyében, az egész határ a megye vonalán igen nehezen közelíthető meg, ami stratégiai szempontból nagy nehézségeket idézhet elő. Ez időszertit ugyanis Gyimes ország határa egy esetleges koncentráció igen sok időt venne igénybe és számtalan akadályba ütököne, míg a székelyudvarhely-csikszereai vasut kiépítésével a stratégiai szempontoknak is a legteljesebb mértékben elég lenne tőve.

De nem hagyjuk említés nélkül faji momentumait sem. Magyarországon két legnagyobb vármegyéje Udvarhely és Csik a Hargita hegyaljától teljesen el van különítve. A magyarság e szigetelt csak úgy maradtatnak fenn és teljesíthetik a magyar faj fenntartásának missióját, ha szigeteik minden eszközzel összekapcsolatnak csak így fejlődhetik ki közöttük a kulturális és közgazdasági életnek közössége, mely a magyarság keleti védbástyáját megerősítheti. Ma a legújabb népszámlálás szerint Udvarhely, Háromszék és Csikvármegye alsziki járásnak népessége az utolsó 10 év alatt alig 1/4-al szaporodott. Épen e rések csak leg-

először áldozatul a folyomóló idegen fajnak, ha nem segítünk e tizenkettő órában. Székelyudvarhely és Csikszerecsény, Udvarhely megye népes Hargita alatti községei, Szentkeresztbánya kihasználhatatlan gazdasági, Lővéte földesték-bányái, Homoród, Dobogókő, Hargita mesés határai stb. mind belekerülnek a közforgalomba. Az építési munka tökéletes a nép közé és munkára szoktatja a munkától eleszokott székelységet. A munkálatok csökkentik a romániai kivándorlást.

A Székelyföld, e merőben gazdasági téren való harc megküzdésére, eszaki elégtelensége miatt képtelen, ajfentartó harcában legnagyobb mértékben rávan szorulva a kormány jóakaró támogatására.

Ezért kéri sürgősen az 1895. VII. t. c. oly értelmű végrehajtását, hogy az abban kifejezett székelyudvarhely-csikszerecsényi 60 k. m. hosszú szakasz megépítésének. E megépítés azonban félmunka volna a héjasfalva-székelyudvarhelyi h. é. vasút 3-4 k. m. hosszú vonalának államosítása nélkül. E munkálatok végösszege az államvasutak előzetes számítása szerint 28 millió koronára rúgna, mely összeg a hozzá fűződő fontos gazdasági, stratégiai és nemzeti érdekek képezt, szükséges és hasznos befektetés lesz.

Csikszerecsény, 1912. évi augusztus hó 13-án.

Fejér Sándor, Ujfaluai Jenő, alispán, polgármester.

Dr. Éltér Gyula, Pap Béla, vm. aljegyző, kir. mérnök.

A közgyűlés végén megállapították, hogy a legközelebbi VIII. rendes közgyűlést jövő évben Klópatakon tartják meg. Végül Deák Lajos elnök halás szavakkal emlékezett meg Csikszerecsény város derék polgármesteréről, dr. Ujfaluai Jenőről, ki a várost a fejlődés és virágzás útjain nap-nap után előbbre viszi és aki nagy gonddal és fáradsággal biztosította a vendégek kényelmét és ellátását.

A közgyűlést Deák Lajos a köszönség zugó eljenzése között déli 1 órakor zárta be.

Bankett.

Soha a Vigadóban olyan népes bankettje nem volt, mint hétfőn. Mintegy 400 teitük várta a vendégeket, de ez sem volt elegendő, úgy hogy külön szobákban kellett tartani és így is sokan távol maradtak a közeből. Pedig magában a nagyteremben mintegy 250 résztvevő talált elhelyezésre.

Pohárköszöntők előzetes megállapodás folytán nem voltak. Azaz csak hivatalos nem volt, mert azért T. Nagy Imre Deák Lajost és feleségét felköszöntötte. A köszönség zugó tappsal és eljenzéssel kísérte a felköszöntőt.

A szövetség elnöksége több száz üdvözlő táviratot érkezett. Ezek közül a legelőször gróf Serényi földművelésügyi miniszterét és Sepsiszentgyörgy városát:

Nagyságos Deák Lajos ktr. tanácsos

A székely társaságok szövetségének ma megnyitott hetedik rendes közgyűlése alkalmából hazafias üdvözlőlevelet küldöm és ósztintán kívánom, hogy a székely nép érdekében folytatott közhasznú érdemes munkáját minél teljesebb siker koronázza. Gróf Serényi Béla, földmívelésügyi miniszter.

Sepsiszentgyörgy város és székely nemzeti múzeum nevében legmelegebben üdvözljük a Székely kongresszust, nagy elfoglaltságunk és építkezés miatt mely sajnálatunkra nem mehettünk el, de szívben lélekben ott vagyunk. Gödri Ferenc, László Ferenc, polgármester, múzeumőr.

Az esti műsoros estély miatt az ebéd már 5 óra előtt véget ért.

Műsoros estély.

Este 8 órakor ismét zsúfolt ház volt a Vigadóban. Szép és előkelő közönség foglalta el a helyeket, kiknek sorában ott láttuk a szövetség vezetőit kivétel nélkül.

A műsora a csikszerecsényi dalárda nyitotta meg egy dalgyleveggel Nádasy Béla vezénylő mellett.

Benedek Elek felolvasott az ő kedves, be-hiseg előadásával. A közönség sűrű tapsokkal és babékoszorúval jutalmazta.

Nádasy Béla begedlő cigányzene kíséret mellett népdalokat bravurosan adott elő. Demény Irénke gyönyörű műdalokat lelkes óváci és zajos tüntetés mellett, a töle megszokott művészetével adott elő. Zongorán Demény Bella kísérete precíz és kellemes. Mindketten sok virágot kaptak.

Dr. Száva István, Nádasy Béla, dr. Kiss Béla és Dományácz Péter vonós négyest adták elő nagy tetszés mellett.

Szünet után dr. Imecs János lágy bariton hangon énekelt egy pár szép kuruc nótát. — Dr. Kolonics Dénesné zongorán játszott kiforrott művészetével és igen nagy hatással. A közönség elragadtatással taposott a művésznőnek. Játéka kétségelennül a műsor egyik legértékesebb száma volt.

Dr. Salávy Tibor egy pár kis tragédiát adott elő igen nagy stápadai hatással, meg-ráson és igazán. A közönség szeretettel volna hallani külföldi is, de azok ezúttal elmaradtak.

Előadásának hatása azonban így is osztatlan és nagy volt.

Dr. Száva István Liszt VI. rapszodiájában brilirozott magas fokon álló művészetével. A heggedlő és ifjú művészek teljeseen hatalmában van. Igazi művészetet nyújtott játékaival.

A műsor utolsó száma dr. Fejér István tárogatója volt, ki cigányzene kíséret mellett egy pár jóízű kurucdalt adott elő. Műsor után Koszák Dávid zenekara mellett a reggeli órákig tánc volt.

Kirándulások.

Kedden reggel a Hargitára mintegy 50 tagu, Gyimesre 100 tagu társaság rándult ki. Ezzel véget ért a három napos kongresszus azaz a felemelő tudattal, hogy a szövetség éves közgyűlése mindinkább látogatottabbak és eredménydusabbak lesznek.

A csikszerecsényi közgyűlés a legsikerültebb volt a szövetség összes eddigi közgyűlései között.

Itt adjuk azoknak az idegen vármegyéből érkezett vendégeknek névsorát, kiknek a sikerült feljegyezzük:

Albertffy Sándor, Antal József és családja, Abos József, Dr. Arkai Kálmán, Avéd Joáchim, Adorján Károly, Dr. Benedek Sándor, Benedek Elek, Bajna András, Bokor András és Ersei, Baumann Nándor, Bedő Ferencz, Dr. Balogh István és neje, Bálint András, Dr. Boroczi Kálmán, Bojér Károly és neje, Dr. Berencsi Zoltán, Bene János, Bajkó Márton, Baka Béla és neje, Dr. Balogh György, Barabás Mihály és neje, Dr. Baróthy István, Benedek Mihály s. t., Boga Lajos és neje, Boros Elek, Borszáki Soma és neje, Binder Károly, Biró András és neje, Bunyitai Vince, Busca Lajos és családja, Cautak Lajos és neje, Dr. Csáke Vince, Csinnádi Gábor, Csarnáth István, Csizsér Lajos és neje, Dobos Dénes, Dobrovizki Gyula, Dömötör János, Deák Ignác és leánya, Deák Lajos és neje, Dóza Ferencz, Dabóczy György, Déri József, Egerházi Lajos, Ferenczi Balázs, Ferenczi István, Farkas Ignác és családja, Ferencz Antal, Ferenczi Gábor, Farkas Jenő, Filipánics István, Fazakas Zeigmond, Fülöp Samu, Dr. Ferencz Géza, Ferenczi Árpád, Ferenczi Ferencz, Gothárd János, Galló Márton, Golhoffer József, Gergely Ignác és családja, Gyárás Géza dr., Gibinger János, Gál Márton, Özv. Gerbert Emilné, Gallós Aladár, Ifj. Gegecs József, Hozó Ilyés és családja, Horváth Mihály, Hermann Antal, Herczeg Ferencz, Hincz Sándor, Heuter Mihály, Haller János gr., Dr. Hankó Vilmos, Imecs Ernő, Jenei József, Jenei Géza, Józsa Sándor, János Samu, Jeszenszki Imre, Istvánfi és neje, Kristó Domokos, Király Lajos, Korinczi Győző, Kastaly Gyula, Kovács Ignác és családja, Kovács András és Verona, Kriabai Sándor, Dr. Kovács József és neje, Kálmáncezi Dezső, Kósa Albert, Kazai Miklós, Kastaly Árpád, Dr. Kós Mihály, Kis Sámuel és leánya, Korbuly Lukácsné, Kordi András, Laurenczi Oszkár, Dr. Ludvig Alfréd, László Aladár, Látner Gyula, Liptai József Dr. Lukács József, László Gyula, Lénárt József, Lőrinczi Géza, Lőrincz Dénes, Lőrinczi Ákos dr., László György és neje, László Elek, Molnár Albert, Mihálovits Jenő, Dr. Magas György, Madarasz István, Mészáros Sándor, Mihály Jenő, Meniszek Ágoston, Miklós Ármánd Máthé József és Anna, Mocsás András, Nagy Ferencz és családja, Nagy Dezső és neje, Nagy Endre, Nagy Zeigmond, Németh Ignác, Orai Dezső, Ösz Sándor, Orozslányi Gábor és neje, Puszkás Adolf, Pap Péter, Péter Árpád és neje, Pál Albert, Petros Elek, Pál Árpád dr., Panajóth Albert, Panajóth Ferencz, Péter Antal, György Gergely, Pakucs János, Péter Tamás, Rádiger Ödön, Riklovits Antal, Révész Vilmos és neje, Rozsnyai István, Sebesi János dr., Sántha Albert, Sárosei Lajos és családja, Simon Ádám, Salamon Árpád, Dr. Sükösd Zeigmond, Scheibner Gyula, Sipos Károly, Sótálvi Sándor, Szócs Lajos, Száva Pető és neje, Széles Dénes, Szécs Dániel, Szabó és családja, Szarvady Pál, Székely Ferencz, Szilágyi Imre, Szilvási Károly és családja, Szabó György, Szekeres István, Szabó Endre, Szolga Mihály, Székely György és családja, Szakács Péter és neje, Szabó György, Szász Béla és neje, Szántó Gábor és neje, Székely Adolf és neje, Szántó Ákos és családja, Szentgyörgyi Dénes, Dr. Szatmári Lajos, Szentkirályi Gábor, Tábori Pirokka, Tóka Ernő, Tamás György és családja, Tóth Jenő és neje, Tatár András és neje, Trmal Rozs, Tima József, Tanszik B. Hugó és neje, Tósa László, Vadráka Venczel, Valtón Bóbert, Viki Sándor és neje, Veikmann Jakab és neje, Dr. Varga Lajos és neje, Vajda Gyula, Dr. Vartán Endre, Zakariás János és családja, Zágonyi Gábor, Zilahi Gyula és még rendekül sokan, kiknek neveit nem sikerült feljegyezzünk. Ezenkívül a vármegye minden részéből több százan jelentek meg.

Pénzintézeteink és a Székelykérdés.

Előadta a Székely Társaságok Szövetségének Csikszerecsény, 1912. augusztus 26-án tartott nagygyűlésén ZAKARIÁS JÁNOS DR.

Mélyen tisztelt Kögyűlés!

Nem mulik el nap, hogy a sajtóban és rópiratokban ne olvassunk panaszkodást arról, hogy miként terjeszkednek az erdélyi részeken a nemzetiségi szász és különösen a román pénzintézetek.

Ma itt, holnap ott alakul egy-egy új román pénzintézet, vagy állít föl egy már létező erősebb román pénzintézet fiókot.

Majd arról kapunk hírt, hogy egyik, nagyobb román pénzintézet a tönkrement magyar birtokos birtokát megvásárolta, parcelláztatta és arra román földműveseket telepített, székely és magyar vidékekre, kitolva ezáltal a román nyelvtérlet határát.

Egy másik román pénzintézet iparostanonc-otthonot létesít az erdélyi részeken egyik nagyobb városban, a többiek pedig mindenütt az erdélyi városokban nagy pénzátalozatokkal segítik az iparosokat, toborozzák a ma még nagyreázi földműveléssel foglalkozó románok gyermekeit az ipari pályára, hogy iparosokat — tehát városi elemet neveljenek belőlük és ezzel a városokban független román polgárságot fejlesszenek, hogy azok segítségével a városok kormányzatát hatalmukba kerítsék.

Más román és szász pénzintézetek a városokban levő középiskolák mellett — így a nagyszabeni állami gimnázium mellett is — internátusokat, diákasztalokat létesítenek, hogy a szegény román gyerekek is olcsón — csaknem ingyen — végezhessek a középiskolákat és szaporítsák a mind inkább fejlődő román értelmiség számát.

Kereskedelmi áruházakat állítanak föl, hol a kereskedői pályára nevelik ifjukaikat.

Földbirtokpolitikájukkal pedig mindent elkövetnek arra, hogy román középirtokos osztályt teremtsenek.

És e reális tevékenységen kívül meg arról sem feledkeznek meg, hogy a román faj zsemlítésének dokumentálására is áldozanak, amikor a legutóbbi napokban közölt hírek szerint pár nap alatt a román bankok adták össze a pénzt arra, hogy Vlaicu Aurél román pilótának új repülőgépet adjanak, érezvén, hogy az ő sikerei és dicsősége, fajuk sikere és dicsősége is.

Mozgékonyaságukat jellemzi, hogy az »Albina« immár külön román biztosító intézetet is létesített, sőt azzal is kísérletezett, hogy Amerikában is pénzintézetet állítson föl.

Intézeik szövetségben vannak egymással, bizonyos kölcsönös ellenőrzést gyakorolnak és legújabbban a szász pénzintézetek teljes függetlenítésük érdekében egy központi hitelintézet létesítését vették terbe; s meg vagyok győződve, hogy azt mielőbb meg is valósítják.

Habár a sajtóban és a közvéleménynek a román bankok terjeszkedéséről, térhódításáról és általában gazdasági erejéről való fentidézett hírei és az ezek alapján megalkotott véleménye kissé túlzott: sikereik kétségeleneek.

Éppen azért azt tettem vizsgálódásom tárgyává, hogy mi az ő sikereinek a kulcsa. — Annál inkább kutatom ezt:

Mert amint az alábbi adatokból ki fog tűnni, kétségelene az, hogy ma még a magyar pénzintézetek úgy szám, mint gazdasági erő tekintetében felülmulják itt, az erdélyi részeken is a nemzetiségi pénzintézeteket.

És mégis tevékenységük nem oly sikeres, nem oly hatásos.

Mi ennek az oka? Ezt meg kell állapítanunk és az okot megismerve, a bajt fölismerve, az orvoslásról gondoskodni kell mielőbb, amíg még nem késő.

Éppen kimutatódos gazdasági fölényünkön fogva ma még a biztos siker reményével vehetjük föl a versenyt.

Ez önmagunk, fajunk, nemzetünk, ezeréves államiságunk, magyarságunk iránti köteleesség is, hogy a versenyt fölvegyük:

De lássuk az adatokat:

Országos adatok:

Hogy milyen óriási tőkeerőt képviselnek, mily hatalmas gazdasági tényezők a pénzintézetek, azt igazolja az az egyetlen számadat, hogy a magyar birodalomban — Horvátországot is beleértve — 1831 bank és takarékpénztárban és 3685 hitelszövetkezetben, azaz együttvéve 5516 pénzintézetben összesen három milliárd hatszázhetvennégy millió korona betét van elhelyezve, amiből egy lélekre Magyarországon 189 korona, Horvátországon 86 korona esik.

Erdélyreázi adatok:

Sajnos ebből az óriási tőkeerőből az erdélyi részekre kevesebb jut, mint a mennyi a lakosság számára szerint reá esne, mert a statisztikai hivatalnak 1910-re vonatkozó összeállítás szerint az erdélyi részeken 244 bankjában a takarékpénztárban csak 310 millió, az 526 szövetkezetben csak 42 millió, az összesen 770 pénzintézetben tehát csak 352 millió betét volt, amiből egy lélekre csak 142 korona esik.

Meg szomorubb arány, hogyha azt a három vármegyét tekintjük, melynél a lakosság 85—95 százaléka székely-magyar Csik, Háromszék és Udvarhely vármegyék, mert e három vármegyével az összes pénzintézetek — ismétlem a statisztikai hivatal kimutatása szerint csak 32 millió betét van, tehát egy lélekre csak 82 korona esik, kevesebb, mint Horvátországban és kevesebb, mint bármelyik más erdélyreázi vármegyében.

Kedvezőbb azonban a kép, ha az összes erdélyreázi magyar pénzintézetek betét állományát hasonlítjuk össze az erdélyreázi magyarság számarányával, mert akkor a következő számadatokat kapjuk.

Magyarság száma 814.994. %/ban 32-9. Magyar pénzintézetek betéte 177.101.000. %/ban 48-79. Esik 1 lélekre 217-30.

Románság száma 1.397.282. %/ban 56-5. Román pénzintézetek betéte 66.242.800. %/ban 18-24. Esik 1 lélekre 47-48.

Németek száma 233.019. %/ban 9-13. Német pénzintézetek betéte 119.641.460. %/ban 32-96. Esik 1 lélekre 536-48.

Hogy azután mennyi a magyar pénzintézetekben a román és szász-tőke betét és viszont, azt megállapítani — minthogy a betétek származása stb. a pénzintézetek legfőbb titka — lehetetlenség, azonban azonban azt hiszem, hogy legalább annyi magyar betét van más jellegű pénzintézetekben, mint a mennyi nemzetiségi pénz van magyar bankokban és így a fenti adatok legalább megözeletőleg hű képet mutatják az erdélyreázi magyarság tőkeerejének, sőt talán nem tévedek, ha azt állítom, hogy különösen az erős szász pénzintézetekben igen sok magyar tőke is van és így valószínű, hogy a magyar tőke ereje még valamivel több, mint a mennyi a fenti kimutatásból kitűnik.

Ez pedig eléggé kedvező, mert valamivel nagyobb az országos átlagnál. Mig a román bankok betétállománya viszonylag a román lakosság számarányához oly kis eredményt ad, mely lele a legkisebb betétű székely vármegyék eredményének.

De nemcsak a betétek összegének nagyságával vezetnek a magyar pénzintézetek, hanem számukkal és saját vagyoni erejükkel is felette állanak a nemzetiségi pénzintézeteknek.

Ezt az általam később közlendő adatokból is látni lehet, melyek a legújabb jelentések szerint készülték, tehát némileg eltérnek egy-egy statisztikai hivatal adataitól, mint egyéb — bizonyára korábbi jelentések alapján készült adatokból is megerősítik.

Az erdélyreázi magyar közművelődési egyesület 25 éves jubileuma alkalmából kiadott jelentései adatai is. Ezek szerint: »az erdélyreázi szászok számbave az összes erdélyi pénzintézeteknél az orsz. közp. hitelszövetkezet kötelekében levő hitelszövetkezeteket is beleveve van«:

Table with 4 columns: Magyar kézen, Román kézen, Szász kézen, Betét. Rows: Rézár-tőke, Betét, Váltótárca, Jelk-költség.

Látjuk, tehát hogy a magyar részvénytőke, betét és váltótárca messze felülmulja a románokét, és százszokát együttvéve s a magyar jelzálogos kölcsön is kétszer és félszer nagyobb, mint a románoké. Ellenben kisebb a szászokénál, kik különösen a városok épületeire nyújtottak nagy kölcsönösségeket. Amde ha figyelembe vesszük, hogy 11 nagy budapesti intézet 82.350.000 korona jelzálog kölcsönt adott erdélyreázi ingatlanokra, akkor hogy jelzálogkölcsönök terén is magyar pénzintézetek állanak első helyen az erdélyi részeken.

Az EMKE fenti adatait megerősítik az országos statisztikai hivatal adatai is, mely szerint az erdélyreázi földbirtokokra és bérházakra bekebelezett jelzálogok összege 233.781.000 korona, ami megerősíti azt az állítását az EMKE jelentésének, hogy az erdélyreázi szász pénzintézetek által nyújtott — csaknem 280 millió jelzálogkölcsön nagyobb része nem az erdélyreázi ingatlanokat terheli.

Számszerint is a magyar pénzintézetek vannak túlsúlyban. Az általam feldolgozott 271 pénzintézetek közül nem számítva a fővárosi intézetek fiókjait — magyar 141, román 97, szász 32. Minden vármegyében van magyar pénzintézet, mig ellenben Csik, Udvarhely és Háromszék vármegyében se román, se szász pénzintézet nincs. Alsóféhér, Kolozs, Szolnok-doboka és Tordaanyos vármegyékben nincs szász.

Az sem igaz, hogy a magyar bankok közül igen sok az ugynevezett törpe bank, mert éppen ellenkezőleg a román bankok között van 34 olyan bank, melynek részvénytőkéje csak 10-10 ezer korona, 6-nak csak 20-20 ezer korona. Ilyen kis tőkéjű magyar bankok nincsenek, mert csak egy magyar pénzintézet van, melynek részvénytőkéje 20 ezer korona, egy, amelynek részvénytőkéje 25 ezer korona, 3,

melynek részvényitőkéje 40-40 ezer korona, 12, melynek részvényitőkéje 50-60 ezer korona.

Az egyetlen, igazán erős román bank az Albina, mely most emelte föl részvényitőkéjét 6 millió koronára, s melynek betétje 20 millió korona. Utána már az Ardeleana következik 1 millió részvényitőkével, és fél millió betéttel, azután a Pátina 550 ezer korona részvényitőkével és 3 millió betéttel.

Ezeket kívül még csak 11 olyan román pénzintézet van, melynek betétállománya az egy millió koronát meghaladja, s így például a sokat emlegetett Ekonomul kolozsvári román pénzintézetnek részvényitőkéje csak 400 ezer korona, betétállománya pedig még 1910-ben csak egy millió 900 ezer korona volt.

Nem akarom lebecsülni ezekkel az adatokkal a román pénzintézetek erejét, csak arra akarok rá mutatni, hogyha a magyar pénzintézetek magukévá tennék azt az irányzatot, melyet a nemzetiségi pénzintézetek követnek, ha ugyanazon szellem hatná át őket is, ha olyan öntudatosan szolgálnák a nemzeti politika ügyét, mint a milyen öntudatosan a nemzetiségi pénzintézetek a faji, a nemzetiségi politikát szolgálják, akkor könnyűszerrel tulszámalyhatnák a ma még tökeszegény és gyenge román pénzintézeteket.

A tőke erős és gazdag szász pénzintézetekről ugyanazt nem mondhatom. Amde ezek talán kevésbé agresszív és kevésbé veszedelmesek is. Hiszen a szászok már csekély számuknál fogva sem lehetnek döntő tényezők abban a gazdasági harcban, mely itt az erdélyi részeken különösen a magyarság és a román elem között foly s mert érdekük és fajúk védelme az őket is elnyeléssel fenyegető román tengerrel szemben, őket a magyar államhoz, a magyar nemzethez való csatlakozásra kell hogy szorítsa.

Ekként ismeretve pénzintézetünk erőviszonyait, rátérek most már annak kutatására, hogy mi lehet oka annak, hogy dacára a magyar pénzintézetek szám és erőbeli túlsúlyának mégis a sajtó és a közvélemény teljes joggal járjék föl a nemzetiségi pénzintézetek folytonos térfoglalása ellen.

Ha végig olvassuk pénzintézetünk évi jelentéseit és beletekintünk a tiszta nyereség felosztására vonatkozó javaslatokba, akkor megtaláljuk a kérdésre a feleletet.

Az elmúlt évben a brassói Székely Társaság 10 éves fennállásának jubileuma alkalmából kiadott füzetben már foglalkoztam ezzel a kérdéssel és ott a pénzügyi kompassz számadatai alapján állítottam egymással szemben a magyar, a román és a szász pénzintézeteknek tisztanyereségük felosztására vonatkozó intézkedéseit.

Mintthogy azonban a pénzügyi kompassz nem minden pénzintézetnél közli le a tiszta nyereség felosztási tervét, és a hol le is közli, nem részletezi azt kellően és különösen nem mutatja ki azt az én szempontomból legfontosabb körülményt, hogy a nyereségből mennyit fordított az illető pénzintézet közcélokra. Ez okból az a kimutatásom nem volt egészen pontos, amit akkori cikkemben meg is írtam.

Hogy mai felolvasásomhoz teljesen pontos és megbízható adatokat szerezzek, körlevélben kértem föl az erdélyi magyar pénzintézeteket — legutóbbi, az 1911. évről szóló zár számadásaiknak évi jelentésüknek megküldésére.

Köszönettel állapítom meg, hogy a pénzintézetek legnagyobb része kéresemnek eleget tett. Azonban mint egy 40 magyar pénzintézetnél, melyek kétszeri fölkeresem dacára sem küldték be a kívánt adatokat, most is a pénzügyi kompassznak az 1910. évről szóló adatait kellett felhasználnom. De mert a nemzetiségi pénzintézetekre vonatkozólag is ezeket az adatokat használom föl, alábbi kimutatásom habár nem tökéletes, semmiesetre sem tünteti fel a valóságnál kedvezőtlenebb színben a magyar pénzintézeteket, sőt azt hiszem inkább azoknak javára szolgálnak a netán előforduló tévedések.

A nekem megküldött, mintegy 100 darab évi jelentés általános része mindenütt sablonos rövidséggel és egyöntelűséggel csak az általános pénzügyi helyzettel foglalkozik, de saját vidéke különleges gazdasági helyzetéről, viszonyairól alig emlékezik meg.

Egy két jelentésben találok csak utalást arra, hogy a kedvező termés, egyik-másik iparágunk fellendülése, élénkebb kereskedelem és forgalom befolyásolta a pénzintézet működési körének hitelviszonyait. Általában azonban megelégszenek a pénzintézetek jelentéseikben az egyes számláteleknek az előző évi eredménnyel való összehasonlításával és a különbségek feltüntetésével, illetve az esetleges kedvezőtlenebb eredmény okainak rövid érintésével.

Míg ezzel szemben több nemzetiségi pénzintézet évi jelentésében széles látókörre, alapos skatuzásra éles megfigyelő képességre való közgazdasági fejtegetéseket találtam melyek során nemcsak a vidék gazdasági viszonyainak alapos ismertetéséről, hanem az intézet irányáról, kitűzött céljairól is bőven volt szó.

E jelenség okát más gazdasági írók abban találják, hogy míg a nemzetiségi pénzintézetek lehetőleg szakképzett vezetőket állítanak pénzintézetük élére, addig a vidéki magyar

pénzintézetek igen nagy részénél szakképzett vezető hiányzik.

Nekem nem áll módomban ennek az állításnak igazságát ellenőrizni, sem annak a sokak részéről hangzottak másikkal, az általánosítását sem tartom helyesnek, hogy a magyar pénzintézetekben a felekkel való bánásmód kevésbé volna előzékeny és udvarias, mint a nemzeti pénzintézetekben.

Azt hiszem, hogy ez a két vád csak egyes elszort jelenségekben találja alapját és nem egyedül a magyar pénzintézeteket érheti.

Amde ezért nem lehet eléggé hangsúlyozni, hogy igenis kívánatos az, hogy valóban szakképzett és gyakorlatilag is elsődrendű erők állítsanak legalább a nagyobb vidéki pénzintézetek élére és hogy a pénzintézetek vezetői és tisztviselői előzékenységgel járjanak el és lehetőleg gyorsan bonyolítsák le a hitelt keresők igényeit.

Különösen a gyorsaság az, ami a hitelben legfőbb kellék, mert hisz a hitel kereső rendszerint a végsőkig halogítja a hitel igénybe vételét és csak akkor fordul a pénzintézethez, amikor már nagyon sürgős szüksége van.

A szakszerű vezetés, a jó bánásmód és a gyors elintézés azonban egymagában még nem magyarázná meg a nemzetiségi pénzintézetek nagyobb arányú fejlődését; még akkor sem, ha igaz volna az, hogy mindezek a kellemek nagyobb mértékben vannak meg a nemzetiségi pénzintézetekben, mint a magyarokban.

Nagy erejük és előnyük a nemzetiségi és különösen a szász pénzintézeteknek az, hogy erős tartalékaik alapján záloglevél kibocsátási joggal bírnak és így nagy összegű jelzálog kölcsönöket folyósíthatnak. Ilyen a nagyszabedű általános takarékpénztár és földhitelintézet, a brassói általános takarékpénztár, az erdélyi részén takarékpénztárak záloglevél intézete Medgyesen. Ez a négy szász pénzintézet együttvéve 180 millió korona értékű záloglevelet hozott forgalomba, azokat igen jelentékeny részben a külföldi, — németországi, — piacon helyezve el. Az Albina pedig 8 millió korona értékű záloglevél kibocsátásával és 7 millió korona visszteszámitolással, tehát több mint 15 millió idegen — részben bizonyára külföldi — pénzzel folytatja a maga nagyszabedű akcióját. Míg ezekkel szemben a magyar pénzintézetek közül egyedül a kolozsvári erdélyi részén magyar jelzáloghitelbanknak van záloglevél kibocsátási joga, és ez is csak alig 5 millió korona értékű záloglevelet tudott elhelyezni és 2 millió átruházott jelzálogkölcsönt engedélyezett. A többi magyar pénzintézetek pedig tőkéjük mobilitásának veszélyeztetése nélkül csak korlátozott mértékben foglalkozhatnak jelzálogkölcsönök folyósításával, hogy a ma már csaknem legnagyobb magyar pénzintézetünk is az »Agrár takarékpénztár« Marosvásárhelyt csupán 4 millió koronára, a budapesti Agrár bankra átruházott, — jelzálogkölcsönt folyósíthatott.

Nyilvánvaló a fentiekből, hogy arra van a legnagyobb szükség hogy az erdélyi részén pénzintézetek abban az irányban fejlesztesse-nek, hogy a jelzálogkölcsönök nyújthatásával is felvehessék a versenyt a nemzetiségi és különösen a szász pénzintézetekkel. E tekintetben nem elégítik ki a szükségletet a fővárosi nagy intézetek, mert eljárásuk nehézkes és lassú és mert a nyújtott kölcsönösszeg mindig alatta marad a nemzetiségi — különösen szász bankok által — folyósított összegnek.

Arra van szükség, hogy több, nagyobb erdélyi részén magyar pénzintézet, esetleg állami, vagy vármegyei támogatással, vagy valamely nagyobb fővárosi pénzintézet védszármái alatt, de mindenesetre önálló hatáskörrel és záloglevél kibocsátási joggal törlesztéses jelzálogkölcsönt nyújtó pénzintézet alakuljon át. Mert kétségtelen, hogy az erdélyi részeken a magyarság fölényét továbbra is fenntartani sőt erősíteni csak erőteljes magyar földbirtokpolitikával lehet, ennek pedig nélkülözhetetlen tényezője a hosszú lejáratú, olcsó törlesztéses kölcsönöket nyújtó erős pénzintézet, amely a helyi viszonyok alapos ismeretével gyorsan nyújtja a szükséges segítséget, amit egy, a fővárosból vezetett bármily nemes intenciójú pénzintézet sem pótolhat. Azért kérnünk kell az összes illetékes tényezőket, hogy ennek a nagy gazdasági szükségletnek a kielégítéséről minél nagyobb mérvben és minél sürgősebben gondoskodjanak. Ezt célozza indítványom első pontja.

Magyar pénzintézetünknek további árnyalata az, hogy ami pénzintézetünkben nincs álltruisztikus szellem és csaknem kivétel nélkül rideg osztalékpolitikát űznek.

Látjuk, hogy mennyivel erősebb minden vonatkozásban a magyar pénzintézetek a nemzetiségi pénzintézeteknél, és éppen azért sajnoson kell megállapítanom, hogy ezt az erejüket nem használjuk úgy föl, mint a hogy a nemzetiségi pénzintézetek teszik.

Az évi jelentéseknek a tiszta nyereség felosztására vonatkozó részéből sajnálattal állapítható meg, hogy magyar pénzintézetünknek szék markuak a kulturális, humanus és közcélú iránt, hogy náluk az önzetlen ség és az áldozatkészség megnyilvánulása vajmi fogyatékos.

Menteni kimutatásomban közvetlen az érdekelte pénzintézetek által szolgáltatott

adatok elfogadásával, tehát bizonyos jó akaratral — valamivel nagyobb összeggel szerepelnek — a magyar pénzintézetek is a közcélúra való adakozásban, mint a múlt évben a hivatalos pénzügyi kompassz adatai alapján készült kimutatásomban, de az arány még így és még mindig nagyon

kedvezőtlen a magyar pénzintézetekre nézve, jóllehet a nemzetiségi pénzintézetekre vonatkozó adatokat a múlt évi hivatalos adatok alapján vettem csak figyelembe, tehát az egy évi fejlődés esaknál figyelembe véve nincs.

Az eredmény a következő:

Magyar pénzintézetek.

A pénzintézetek helye	Részvényitőke	Tartalék-alap	Tiszta nyereség	Közcélra adott	Betét	Intézetek száma
Alsófehérvármegye	2786711	1271401	412033	6682	14541926	13
Beszterce-naszódrérmegye	1160000	263763	158685	3380	3879177	8
Brassódrérmegye	200000	1912006	44912	4768	3084662	9
Csikvármegye	2194050	793475	375475	4448	9738079	16
Fogarasvármegye	600000	26000	56964	1223	1282152	1
Háromszékvármegye	2790000	560584	405411	6950	158010	18
Hunyadvármegye	3065000	1916600	589001	7223	14683158	15
Kék-Küküllővármegye	600000	80440	52824	550	2886534	3
Kolozsvármegye és Kolozsvár város	9611188	2527501	1132345	29264	48327632	21
Marostordárvármegye és Marosvásárh. város	6840290	1580711	522471	18337	21586454	13
Nagyküküllővármegye	330000	87031	46851	657	1317235	2
Székényvármegye	200000	7802	10910	—	239128	1
Szolnok-Dobokvármegye	3796000	1917230	440362	7476	14108832	21
Torda-Aranyosvármegye	1815000	800582	250222	4137	9197917	7
Udvarhelyvármegye	1100000	224843	156154	4313	5858861	6
Összesen	3787241	12259386	4654260	98909	16601341	14
Fővárosi pénzintézetek köztaljánál.			283000	3500	1050000	3
Együtt:	3787241	12259386	4937260	108399	177101341	144

Róman pénzintézetek.

A pénzintézet helye	Részvényitőke	Tartalék-alap	Tiszta nyereség	Közcélra adott	Betét	Intézetek száma
Alsófehérvármegye	1070000	894844	230653	18098	5784823	7
Beszterce-naszódrérmegye	1128500	582055	127570	5441	3001407	9
Brassódrérmegye	363820	10598	15718	605	489792	2
Fogarasvármegye	1278250	475912	205838	3014	5826944	16
Hunyadvármegye	2890300	1896557	379229	16866	9475188	17
Kék-Küküllővármegye	138400	11464	28864	258	133220	2
Kolozsvármegye	1011500	312109	155646	17377	4412110	5
Marostordárvármegye	360000	106672	34805	1898	1778418	8
Nagy-Küküllővármegye	653886	71416	60086	1456	1446235	5
Székényvármegye	6365000	1322584	677956	40285	28921973	21
Szolnok-Dobokvármegye	760000	322170	111739	3094	2344740	6
Torda-Aranyosvármegye	450000	192811	61775	5867	1728631	4
Összesen	16365966	5708927	2084429	109060	66242818	97

Szász pénzintézetek.

A pénzintézet helye	Részvényitőke	Tartalék-alap	Tiszta nyereség	Közcélra adott	Betét	Intézetek száma
Beszterce-naszódrérmegye	180000	376465	100287	19775	11580574	2
Brassódrérmegye	1833500	4210561	603207	77158	84815850	8
Fogarasvármegye	200000	129600	88706	5214	1091136	1
Hunyadvármegye	400000	329023	50103	16201	2128840	1
Kék-Küküllővármegye	700000	107200	91377	8189	3188379	1
Marostordárvármegye	872796	265308	143566	—300	7226715	2
Nagy-Küküllővármegye	5758035	1595155	533803	91254	34113363	10
Székényvármegye	170784	10168409	784450	241457	35498338	8
Összesen	10115115	17181729	2235488	458548	119641460	83

Tehát az erdélyi részén pénzintézetek közül:

Tiszta Közcélúra jövedelem adott %
Magyar pénzintézet 4.937.260. 103.399. 9.09%
Róman pénzintézet 2.084.429. 109.060. 5.23%
Szász pénzintézet 2.235.489. 450.548. 20.4%
adatok közcélúra, azaz a szász pénzintézetek, habár tisztajövedelmük még felét sem teszi ki a magyar pénzintézetek tiszta jövedelmének, mégis 4 és félszer annyit, tehát viszonylag csaknem 10-szer annyit áldoznak közcélúra, mint a magyar pénzintézetek és a román pénzintézetek is — részletesen kimutatott viszonylagos gyengeségük dacára is — mégis csaknem háromszor annyit áldoznak közcélúra, mint a magyar pénzintézetek.

És sajnálattal kell kiemelnem, hogy éppen a két legmagyarabb vármegye, Csik- és Háromszékvármegye e tekintetben még az erdélyi részén magyar vármegyék pénzintézeteinél is hátrább áll, mert

	Tiszta jövedelem	Közcélúra adott	%
Csikvárm. pénzint.	375.475.	4.448.	1.18%
Háromszékm. »	404.411.	6.960.	1.71%

Viszont követendő példakép dicsérettel kell megemlékeznem:

	Tiszta jövedelem	Közcélúra adott	%
A Brassói Népbank Társaságról .	36.649.	4.170.	12.24%
A kolozsvári közh. takpénztár .	38.275.	4.975.	13— »
A marosvásárhelyi bank .	14.961.	3.527.	23.57 »

Ez a három magyar pénzintézet tehát többet áldoz közcélúra, mint átlag véve a román pénzintézetek és a marosvásárhelyi közhasznú takarékpénztár viszonylag még a szász pénzintézetek arányszámát is meghaladja.

Ezek a pénzintézetek mintaképei lehetnek a többi magyar pénzintézetek is, éppen azért örömmel kell megemlékeznem arról, hogy az év folyamán Décsen is alakult már ilyen szellemben közhasznú takarékpénztár és hogy a kolozsvári közhasznú takarékpénztár a folyó évben részvényitőkéjét 300 ezer koronáról 600 ezer koronára emelte föl.

Dicsérettel kell kiemelnem azt, hogy ez a részvényitőke fölemelés keresztülment a közgyűlésen és eredménnyel járt dacára annak, hogy a közhasznú takarékpénztárak alapszabá-

lyai szerint a részvényesek a részvényitőke után 5 százalék kamattal többet nem kaphatnak. Itt is a bank igazgatósága léve attól, hogy az ujonnan kibocsátott 300 ezer korona részvényt nem tudja elhelyezni, az nem lesz piacképes, azzal a javaslattal állott a közgyűlés elé, hogy a részvényesek után esedékes osztalék a részvényösszeg 5 százalékánál magasabb összegben is megállapítható legyen a közgyűlés által. Es dicsérettel kell megemlékeznem arról, hogy akadt egy részvényes Lészay Ferenc nagybirtokos személyében, aki az igazgatóság javaslatával szemben a régi rendelkezés fenntartását kérte, mert attól fél — úgy mond — hogy az a nemes eszme, amelynek a közhasznú Tkpt. Rts. megalakulása óta szolgálatba állott, és az a nemes cél, melyet maga elé kitűzött, nem fog megvalósulhatni, hogyha az eredeti rendelkezéstől eltér. Es Lészay Ferenc meggyőző szavainak hatása alatt úgy az igazgatóság, mint a közgyűlés egyhangulag hozzájárult az 6 indítványhoz és a 300 ezer korona új részvényitőke így is — csak 5 százalékos kamatozás biztosítása mellett is aláíratott.

Távol áll tőlem pénzintézetünk igazgatóságát tenni felelőssé azért, hogy osztalékpótlítást űzzen és keveset áldoznak közcélúra.

A rendszerben van a hiba.

Abban a rendszerben, mely csak akkor tartja jónak valamely pénzintézet részvényét, hogyha az minél több osztalékot fizet.

Abban a szellemben, mely csak azért vásárol részvényeket, hogy pénzt — ha csak ideiglenesen is — minél nagyobb százalék mellett kamatoztatja s mely osztalék éhségénél fogva rákényszeríti a pénzintézetek igazgatóságát arra, hogy minél több osztalékot fizessen.

Tudom, hogy az intézetek igazgatóságában igen sokszor megvan a jóakarat, hogy míg egyrészt a tartalék-alap minél erőteljesebb dotálásával erősítsék az intézetet, addig másrészt közcélúra való adakozással, nemesebb, emberiesebb, nemzetibb feladatokat is szolgájának.

De nem engedik ezt egyes, türelmetlen részvényesek.

Viszont meg vagyok arról is győződve, hogy minden részvénytársaságnak vannak — helyesebben, mélyebben és nemesebben gondolkodó részvényesek, akik az általam képvis-

selt irányzatot helyeslik, de szólan nem memek.

Pedig a kolozsvári »Koronabank« közgyűlésének példája mutatja, hogy csak egy részvényesnek lelkes szava szükséges ahhoz, hogy az egész közgyűlést a helyesuttra vezesse, nemesebb elhatározásra bírja.

Hiszen örömmel látom hogy már egy pár ilyen irányú cikk, s a »Brassói Székely Társaság«-nak legutóbbi jelentésében megjelent és a sajtóban ismertett adatai is már hatásosak voltak pénzügyeinkre, mert az elmúlt egy év alatt legalább 20—30 százalékkal emelkedett a magyar pénzügyezetek által közcélokra adományozott összeg.

Milyen bő, anyagi segítő eszköze lehetne a magyar ügynek, a hogy pénzügyeink leg- alább annyit fordítanának tisztajövedelmükből jótékony célokra, mint a mennyit a román pénzügyezetek adnak 5 százalékot. Ez éventek legálább újabb 150 ezer koronát jelentene. Akkora fordíthat negyedszázad óta gyűjtött vagyona jövedelméből kulturális célokra.

És a részvényesek sem vesztenek vele semmit, a pénzügyezetek sem, mert hisz az összeg legnagyobb részét helyi közcélokra fordítanak, aminek meglenne a maga eredménye, a vidék kulturális fejlődésében és gazdasági megerősödésében, aminek gyümölcsei azután első sorban maguk a pénzügyezetek s azoknak részvényesei élveznék. Az osetalek címén szét guruló koronák helyett a közcélokra egyösszegben adott 100 és 1000 koronák gyakorolnák a maguk népfelépítő és erősítő hatásukat, s mindzett a székely, a magyar faj javára.

Szerkesztesse volna természetesen, hogy az így közcélokra szánt összeg valóban helyes célokra is fordíttassék, s talán ilyen gyanánt lehetne megjelölni előszörben a nép gazdasági képzettségét fejlesztő földműves, gazdasági, iparos és kereskedelmi iskolák támogatásait, létesítést, azokkal kapcsolatos internátusok felállítását, ösztöndíjak adományozását.

Abban a reményben, hogy elhangzott szavaimnak lesz némi eredménye, még csak arra kérem tisztelt hallgatóimat és azokat kik e sorokat olvasni fogják, hogy a mikor nemes elhatározásuk gyümölcseként befolytak a pénzügyezetek tisztanyereségének közcélokra leendő fordításába, gondoljanak a »Brassói Székely Társaság«-ra is.

Hogy pedig szavaim nyomtatlanul el ne hangozzanak, az az önök hozzájárulása milyt adjon az elmondottaknak, kérem a t. közgyűlést, foyadja el a következő határozati javaslatot:

1. A »Székely Társaságok Szövetsége«-nek közgyűlése szükségesnek tartja, hogy a kormány és a vármegyék támogatása mellett, de valamely budapesti nagy pénzügyeztet védőszárnyai alatt önálló hatáskörrel bíró, záloglevelek kibocsátására is jogosult törlesztéses jelzálog kölcsönökét nyújtó pénzügyeztet fejlesztésekké több erélylérszi magyar pénzügyeztet, és e célból meglekérésrel foritúl az említett tényezőkhöz:

2. Ohajlandónak tartja, hogy a magyar pénzügyeztetek is az eddigimél nagyobb mértékben áldozzanak magyar kulturális és egyéb közcélokra, miert is fölkeri az összes erélylérszi magyar pénzügyezteteket, hogy jövöre tisztanyereségüknélk legálább 5 százalékát fordítsák magyar kulturális és egyéb közcélokra és lehetőleg ilyen értelemben módosítsák alapzabályaikat is:

3. Elismerést és köszönetét fejezi ki a közgyűlés a kolozsvári és marosvásárhelyi közhazsnak, valamint a Brassói Néplank Részvénytársaságnak azért, hogy oly nemes áldozatkészséggel tisztajövedelmüknélk 12—23%—t magyar kulturális és közhazsnu célokra fordították.

A pénzügyigazgatóság építése.

T. Nagy Imre és társai törvényhatósági bizottsági tagok a folyó hó 31-én tartandó törvényhatósági közgyűlés elé az alább közölt indítványt nyújtották be. Bár az indítvány céljával teljesen egyetértünk mindazonáltal ki kell jelentenünk, hogy az építkezések mai stádiumában elkészültnek tartjuk azt, mert az építkezések esetleges felfüggesztése vagy beszüntetése esetén a vármegye veszedelmes kártérítési pereknek tenné ki magát és a kérdés is jó időre elodáztatnék.

Az indítvány, melyet közérdekű voltáért szószerint közlünk, a következő:

Tekintetes törvényhatósági bizottság!

A pénzügyi közigazgatás szervezetének változtatásáról alkotott 1889. évi XXVIII. t.-c. 3. §-ának első pontja szerint »lehetőleg minden vármegyei törvényhatóság részére külön pénzügyi igazgatóság állíttatik fel!«

A törvény szövegébe költségkímélés szempontjából beiktatott »lehetőleg« szócskának köszönhető vármegyénk közönsége, hogy a törvény kihirdetésétől, 1889. június hó 30-tól kezdve többszöri sürgetéseink és deputációink dacára az 1906. év derekáig, tehát 17 keirek esztendőn át, egyetlen lépés sem tétetett a különböző kormányok részéről a cseiki pénzügyi igazgatóság felállítása iránt, holott az a »lehető«-ség a most irt év bekövetkeztéig —

talán két vármegye kivételével — az ország összes vármegyében fellamertetett, sőt a szükségesség is a vármegyénkénél kevésbé létező indokokból beláttatván, ma már alig van vármegyei törvényhatóság, melynek »külön pénzügyi igazgatósága« nem lenne.

Az 1906-ik év folyamán, de akkor sem a saját iniciatívájából, hanem ismét csak a mi sürgetéseink következtében végre-valahára az első komoly lépést megtette az akkori Wekerle kormány azáltal, hogy dr. Margitay osztálytanácsost helyszíni tanulmányozásra leküldötte.

Dr. Margitay helyszíni tanulmányról az itteni vezető egyénekkel megejtett tárgyalásról és általában észleleteiről tett jelentésnek alapján a pénzügyminiszter ur 1907. évi július 22-én 62689—907. szám alatt kelt leirataiban ugy az alispán mint a főispán útján értesítette vármegyénk közönségét, hogy a pénzügyi igazgatóságot azzal a feltétellel késsz felállítani, ha a vármegye közönsége akár a vármegye székházára építendő egy második emelet építése, akár a vármegyeháza telkén egy új épület emelése útján méltányos lakbérért megfelelő helyiségeket ad az állam rendelkezésére.

Ezeket a feltételeket a vármegye közgyűlése tárgyalás alá vevén, nemcsak nem zárkozott el attól, hogy méltányos lakbérért megfelelő helyiségeket ad rendelkezésére, de sőt fel is ajánlotta a »Vigadó« és régi törvényeségi épület akarmelyikét az előbbinek célszerű átalakításával, az utóbbinak helyére pedig teljesen új épület emelésével, azonban a pénzügyminiszter 94895—907. szám alatt 1907. évi december hó 5-én kelt leiratában kijelentette, hogy »miután a közszerológati érdekek megkivánják, hogy a felállítandó pénzügyigazgatóság lehetőleg a vármegye hatóságával együttesen nyerjen elhelyezést, ezen érdekek érvényesülését nem mellőzhetem«, más szóval nem volt hajlandó eltekinteni a 62689—907. szám alatt előző leiratában elfoglalt azon álláspontjától, hogy a pénzügyigazgatóság a vármegye székházával közvetlenül összeépítve legyen.

E morev állásponttal szemben még egyszer felvette a küzdelmet vármegyénk törvényhatósága az 1908. évi február hó 18-án tartott közgyűlésében hozott, talán kissé keserű hangon tartott, de mindenesetre kelősen megindokolt határozatával, mely szerint a pénzügyigazgatóságnak a vármegye székházában akár egy második emelet létesítése, akár az épület kibővítése útján helyet adni célszerűnek és megengedhetőnek nem találja és így ilyen épületet felépíteni nem hajlandó, hanem kéri, hogy a Csikszereada város által időközben szintén felajánlott helyen akár a város, akár az államkincstár által építendő épületben, vagy pedig az örök áron ezennel felajánlott »Vigadó« épületben a pénzügyigazgatóságot minél előbb felállítani maga a pénzügyi kormány sziveskedjék.

Törvényhatóságunk részéről proponált ezen alternatívák közül a pénzügyminiszter ur nemcsak hogy egyiket is elfogadni kész lett volna, hanem az akkori főispán, Kallay Ubul címére 1908. évi október hó 8-áról keltezten, 54243—908. sz. a. küldött leiratában tudatja, miszerint ragaszkodik az előző 94895—907. sz. a. kelt leiratában kifejezett feltételekhez, s kijelentvén, hogy a vármegye közönségének az 1908. évi február hó 18-án tartott közgyűlésében hozott határozatában használt hang miatt az elhelyezés mikéüjének kérdésében a vármegyével további tárgyalásokba bocsátkozni nem hajlandó, hanem a pénzügyigazgatóság felállítását a kívánt feltételeknek teljesítésétől teszi függővé: *egyenesen a vármegyénket állította az akkori pénzügyminiszter ur azonnal ternativa elé, hogy vagy összeépítjük a pénzügyigazgatóság részére szükséges épületeket a vármegye székházával vagy pedig nem lesz pénzügyigazgatóságunk.*

Csak természetes dolog, hogy — tekintettel arra, miszerint a legelőli idésett »lehetőleg« szócška a mindenkorl kormány önkényének szolgáltatja ki a pénzügyigazgatósággal még nem bíró vármegyei törvényhatóságokat — vármegyénk a pénzügyigazgatóság felállításának sine qua non-jával előbehelyezett feltételeket az 1908. évi december hó 29-én tartott közgyűlésében elfogadta és — tekintettel arra, hogy a m. kir. államépítészeti hivatal a vármegye házára egy másik emelet építését nem

javasolhatta — a kérdés megoldását a vármegyeház mindkét oldalán emelendő szárny-épületek létesítésével biztosítani határozta.

Hosszas volna e helyen ismertetni minden egyes fázist ama tárgyalásoknak, melyet a most irt közgyűlési határozat keletkezésé után a vármegyénkre oktrojált építkezés kivételének, s ezzel egyidejűleg a vármegyeház szükségességének látszó kisebb mérvű restaurálásával kapcsolatos főispáni lakás létesítésének és szolgabírói hivatal helyiségeinek felépítésének elintézésével szoros kapcsolatban állottak, s melyeket az építkezésre szükséges pénzügyes kölcsön adó vármegyei »magánjavak« fellettes batóságát alkotó vallás- és közoktatásügyi és a kölcsönvevő vármegye fellettes batóságát képező belügyi miniszterekkel is le kellett folytatni a célból, hogy a pénzügyminiszternek fentebb ismertetett feltételei teljesíthetők, s egyben az ezen feltételek szerint megépítendő helyiségek közül a pénzügyigazgatóság céljaira szolgálni hivatott épületekhez használatáért járó »méltányos lakbér« fizetésének végső határideje és összege is megállapíthatók legyenek, ugyszintén a belügyminiszterrel is végleges alku jöjjön létre a főispáni lakásért, valamint a tárcája körébe tartozó egyéb helyiségekért fizetendő bérösszegekre, s illetve remunerációkra nézve.

Ez okból a szükségesnek megfelelőleg a kérdés hisztorikumát ott kell folytatnunk, hogy az 1906. év derekán megindult tárgyalások az 1912. év következtéig, tehát majdnem 6 teljes év alatt azon eredményre vezettek, hogy a vármegyeház kibővítési mukálatainak biztosítására megtartott árlejtésen Steiner József és Antal Vidor építés vállalkozók, a vízvezetéki mukálatokra nézve pedig Lengyel Jenő és Szélnyi Marcell a lego-csobb ajánlatot tették, mi nek folytán a vármegye közönsége az 1912. évi május hó 31-én tartott közgyűlésében »habár rendelkezésére álló építési tölke a tényleges építkezési költségen több, mint 57000 koronával alul marad, az építkezést mégis fogantatosítani« határozta, s az alispánt nevezett legolcsobb ajánlattevőkkel szerződés megkötésére utasította.

Itt megjegyezzük, hogy a belügyminiszter ur a hozzá felterjezett ezen törvényhatósági elhatározást 97468—912. sz. a. folyó évi július 13-án kelt leiratával érdemileg jóváhagyó tudomásul vette, — azonban »ami a véghatározatban előterjesztett azt a kérelmet illeti, hogy az 57000 koronát meghaladó többletköltség fedezésére szükséges kölcsön évi annuitási részetei címén a háztartási alap költségvetésébe évenként 2500 koronának az állami javadalmazás terhére való felvételét engedélyezem, értesitem, hogy ezt a kérelmet elvi okokból teljesíthetőnek nem találtam; módot kívánván azonban nyujtani ahhoz, hogy az építkezés lehetőleg további nehézség nélkül megkezdhető és keresztülvihető legyen, a vármegye közönsége részére 30000 korona szóval harmincezer korona államegélyt engedélyezek, amely összeget az 1913. évtől kezdődőleg három évi egyenlő részletben fogom a vármegye közönsége részére kiutalványozni« szavaiban, — továbbá »megjegyzem, hogy a háztartási alap 1911. évi számadásai eredmény szerint mutatkozó megtakarításoknak felhasználása ellen nincs észrevételeim« szavaiban módját ejti az 57000 korona építési többletköltség fedezéséről való gondoskodásnak, s eltekintve attól, hogy a 3000 korona államegélyen felül 27000 korona többletköltség fedezésére nézve a jövőben előrendő megtakarítások biztos fedezeti alapnak nem tekinthetők« szavakkal aggályát fejezi ki a hiányzó 27000 K. építési többletköltség fedezésére vonatkozó eszközök megtartása tekintetében: mégis csak a jelenlegi kormányt kell olyanakk tekintenünk, mely nemcsak a legjobb akarattal, de az irt államegély adományozásával is az 1889. évi XXVIII. t.-c. 3. §-ában irt »lehetőleg«-nek beállását felismerte s egyben előmozdíttani törekszik az idézett törvény megalkotásától számított 23 évi várakozás után a pénzügyigazgatóság felállításához szükséges építkezést lehetővé tenni.

Ast is meg kell itt jegyezünk, hogy a most legnagyobb részében szószerint idézett, kiváló jóakarattal tanúságot tevő belügyminiszteri leir.tat megelőzőleg néhány nappal Steiner és társa vállalkozók arra való hivatkozással, hogy az építési szabályzatok értelmében 6 héten túl ajánlatukra nyilatkozat nem tétetvén, és az ajánlat öket már nem kötelei, s az időközben fokozódott anyag-és

munkadrágulás miatt ajánlatukat fentartani most már nem is hajlandók, a vállalatól való elállásukat jelentették be az alispánnak. Az alispán ezt a bejelentést tudomásul nem vette s vállalkozókat bejelentésüknek kintalása iránti s kérelmükkel keraken elutasította ugyan, de — a hírlapi híresztelések szerint — mégis csak hosszas rábeszélés segítségével voltak vállalkozók arra bírhatók, hogy az elutasító alispáni véghatározat ellen jogorvoslattal ne éljenek, azt jogerőre emelkedni engedjék és a végleges szerződést — miután a bánatpénzt óvadékká kiegészítették — aláírni hajlandóknak nyilatkozzanak.

Ennyiben tehát a pénzügyigazgatóságnak, — a szolgabírói hivatalnak és a főispáni lakásnak elhelyezésére hivatott »vármegyeház kibővítése« már kezdetét vette! (?) A még aláíratlan szerződés szerint a 20000 koronát megközelítő vízvezetéki költségeken felül 415678 korona 95 fillér vállalati árban építendő összes mukálatoknak 1913. évi december hó 31-re elkészítve kell lenniök és ezen napon vállalkozók kötelesek az épületeket számbaadni.

Szóval most már a pénzügyigazgatóságnak 1914. év folyamán felállítására biztosítva van oly módon, hogy az elhelyezésére szükséges helyiségek a vármegye székházához hozzáépíttessenek, s illetve a székház »kibővítessék.«

Tekintetes törvényhatósági bizottság! Nem mi, tisztelettel alulírottak vagyunk az egyedüliek és nem is mi vagyunk az elsők, kik a pénzügyigazgatóság felállításának ezt a módját megnyugvással fogadál nem tudjuk. A fent felsorolt tények bizonyítják, hogy a t. törvényhatósági bizottság maga volt a legelő, ki egyhangulag hozott közgyűlési határozatában egyenesen tiltakozott a pénzügyi igazgatóság felállításának ilyen feltételhez, ilyen módhozathoz való hozzákötése ellen. Tiltakozott mindaddig, míg a fent ismertetett azon alternativa elő állított, hogy vagy az én kívánásom szerint építtessz, vagy nem lesz pénzügyigazgatóságod, s ha az alternatívának elviselhetőbb részét választotta, ez a választás nem volt u szabad elhatározás következménye.

Innen nyeri magyarázatát az, hogy mi ezuttal, ugyszólvá a 12-ik órának 60-ik percében módot óhajunk nyujtani a t. törvényhatósági bizottságnak arra, miszerint még egy utolsó kísérletet tegyen a jónak, a hasznosnak, a célszerűnek és a művészi finom érzőknek — izlésnek megmentéséért, — mert hiszen a kontempált építkezés nem egy futólagos létesítmény, melyet ha most elhárítunk — holnap egyszerűen kicserélhetünk, hanem az utókorra, nemzedékről nemzedékre átásállani hivatott alkotás — s mert kezdettől fogva mind máig osztatlanul van kialakulva vármegyénk aprajának-nagyjának meggyőződése, hogy akkor, amidőn a kérdés sokkal helyesebben, szebben és célszerűbben leendő megoldására az összes eszközök rendelkezésre állanak: nem szabad vármegyénk székházát egy célszerűtlen, deformis és izléstelen építkezéssel örökre és helyrehozhatlanul tönkre tenni és eltemetni.

Ugyanis a vármegye székháza mai alakjában bizonyos stílusértiséggel bír; kisebb kiadásban a szolnoki megyeházát látjuk az épületben, hol — különösen, ha onnan a számvetésesség és az adóhivatal részére elfoglalt földszinti egyik szárnyból ezek a hivatalok egy ujonnan építendő pénzügyi palotába átvitetnek — a központi közigazgatás és a cseiki szolgabírói hivatal minden időben könnyelmes elhelyezésre talál.

Valóságos bünt követünk el tehát és az utókorunk méltó megbélyegzésére szolgálhatunk öket, ha ezt a stílusértit, a célnak még évszázadok múlva is megtelelő, s csekély költséggel restaurálva valósággal diszessz tehetők, s még jelenleg — valljuk be, ez időszert nem elég jó karban és tisztán tartott állapotban szépek elismert, egy kis parknál is körülött székhatat agyonnyomjuk a tervbevett »kibővítés«-sel s építünk hozzá két szárny-épületet, miáltal egy tempasszó alakú tehát tört irányú homlokzattal bíró, teljesen stílusértiséggel hiányában szenvedő, kaszárnyaszerű, s így az izlés és szépség követelményeit le teljesen nélkülöző nagy épülettömböt létesítünk.

Az ilyen építkezés talán indokolt lehet ott, hol a telekhiány szükségessé teszi a tér kihasználását, de nálunk, hol a vármegye közönségének 3—4 olyan telke van, melyek mindenite úgy fekvésénél, valamint természet-

kéni fogva egy monumentális, a város fejlesztését is előmozdítani, hivatott pénzügyi palotának, mint teljesen külön álló díszes épületnek létesítése céljából rendelkezésre áll. megmagyarázhatatlan álláspont az ugyanevezett „közszolgálati érdekek”-hez való ragaszkodás címén követelni a pénzügyigazgatóságoknál a vármegyei arékházzal egy földel alá leendő építését követelni.

Ilustrálja ezt legjobban az a körülmény, hogy a „régí törvényesek” egyenes talaju, 50-60 méter fronttal bíró szép telke szemközti fekszik a díszes és monumentális „Törvényház”-zal, valamint 30-40 méternyi csokely távolságban, de aszfaltjárddal ellátott egy vonalban a jelenlegi vármegyei arékházzal, — s minthogy ebben a két épületben vannak elhelyezve mindazon hatóságok, u. m. telekkönyvi hivatal, központi közigazgatás stb. melyekkel „közszolgálati érdekek”-ből jórómán kizárólag kell a pénzügyigazgatásnak érintkeznie: joggal kérdezzük, hogy vajjon a „közszolgálati érdekek”-nek minő hátrányára szolgálhat az, ha a pénzügyigazgatás tisztviselői nem egy földel alatt ugyan, de semmivel sem több lépést kell sétálni abból a célból, hogy érintkezni e hatóságokkal?

Száz és száz, a kérdés tárgyalásakor szóbelileg előadandó kisebb-nagyobb jelentőségű indok szol még t. törv. bizottság a mellett, hogy az utolsó pillanatban bár, de megegyezés megmondolása tárgyává tegyék ezt az óriási fontosságú, örök időkre kihatóssal bíró építkezést, mert ha a még két évet alig betöltött hivataloskodásnak ideje alatt a közérdekek önzetlen és hasznos szolgálatában már is nagy eredményeket és érdemeket szerzett főispánok fáradságtalan támogatásának segítségével sikerült a jelenlegi magas kormányzat oly nagy foku jóakarattal megnyernünk, hogy az évtizedeken át várva várt pénzügyigazgatás létesítéséhez szükséges anyagi eszközök még egy nagyon is számottevő államszegély adományozásával is ma már biztosítva vannak, feltétlen garanciáját kell látnunk mindezekben annak, hogy a jelenlegi kormány felismeri az előadottakból, miszerint ezen mostani lépésünkkel egyedül és kizárólag a szépeknek, nemcsak és jónak létesítésére törekszünk, egy pillanatra sem tévesztvén szem elől emellett a célszerűségnek, sőt a sürgősségnek követelményeit sem.

Hiszem, ha évtizedek kellettek ahhoz, hogy a pénzügyigazgatás felállításának kérdése annyira megérleltessék, miszerint ma már az építkezés megkezdésének stádiumáig jutottunk, most még hat hónapnak, vagy maximális számítás szerint is egy esztendőnek nem szabad számításba jönnie egyedül annak kedvéért, hogy ezen a közne szemponjtából létezőnek el sem fogadható időbeli különbség egy örök időkre szóló létesítményél bene álljon.

Égő ma még kizárólag csak erről lehetne szó, merthiszem ha az építkezés finanszírozását képező törvényhatósági összes határozatok és ezeket jóváhagyó miniszteri döntvények hatályukban fenntartatnak de ezek mellett jogerősen elhatározzatik, hogy az amugy is indokolatlanul ránk oktroyált az a terve a volt pénzügyminiszternek, mely szerint a pénzügyigazgatás a vármegyei arékház alá hozassék, a vármegyei törvényhatóságnak és a magas kormányzat egyetértésével elejtetvén, a sokszor irt igazságosság a már rendelkezésre álló anyai eszközök felhasználása mellett az egyedül célszerű módon és megfelelő helyre t. i. különálló épületként a „régí törvényesek” telkére építendő a pénzügyminiszter ur által sürgősen, de saját közegéi által neki legmegfelelőbbben és legtetszőbben készített tervrajz és költségvetés szerint, ez esetben csupán csak annyi idővesztés következne be, amely ezeknek a tervrajzoknak és költségvetésnek elkészítéséhez s az ezek alapján árlejtés megtartásához szükségesek. Ez hat hónapnál több egy kis jóakarat mellett nem leendő, de ez sem idővesztés, mert hiszem ami éghajlati viszonyaink mellett es idén még az alapozási munkálatok sem végezhetők el, s jövő májusig az építkezésnek amugy is stagnálnia kell.

Ami pedig azt az esetleges ellenvetést illeti, hogy a vállalkozókkal a szerződés szóbelileg már megkötöttet, s ennek alapján ezek az „órnagy lakás” lebontásával a munkálatokat már meg is kezdték, hát ez sem képezhet komoly ellenvetést, mert ez a lebontás már régben beállott szükségletet képezett és így az arra fordított munka ellenér-

téke a vármegye magánjainak költségvetési teher rovataiba amugy is ma-holnap beállítandó lett volna.

Hogy pedig a vállalkozók örömmel fogadják el bármelyik percben az építés teljesítése aluli felmentésüket, ezt legelektársabban a fentebb ismertetett ama kísérletezésük bizonyítja, hogy egyszer a vállalatot már felmondották és bánatpénzüket visszaadni kérték, s hogy e kérelmüket elutasító alispáni határozat ellen jogorvoslattal csak hosszas rábeszélés következtében nem éltek.

A történelmi hűség megtartásának indokából kissé hosszasan mutatkozó fentti tényállás alapján tisztelettel indítványozzuk; mondja ki a törvényhatósági bizottság; hogy az 1912. évi május hó 31-én megtartott közgyűlésében 4916-912. sz. a. hozott folyó évi július 13-án 97468-912. II. b. szám alatt kelt leirattal belügyminiszter ur által jóváhagyólag tudomásul vett véghatározatának megváltoztatásával a vármegyei arékház kibővítési munkálatainak foganatosítását felfüggeszti és feliratban felkéri a m. kir. pénzügyminiszter urat, hogy hivatali elődjének a pénzügyigazgatóság felállítására vonatkozó azon kívánalmától, hogy ez a hivatal a vármegyei arékházával egy telken helyeztessék el, elállni sziveskedjék, minek teljesítésével szemben a vármegyei közne a pénzügyigazgatóság elhelyezésére ezennel a „régí törvényesek” telkét felajánlva és kötelezi magát az igazgatóság céljainak teljesen megfelelő, — s e célnak biztosítása szempontjából a pénzügyminiszter ur által készített tervrajzoknak és költségvetésnek betartásával s az eddigi tárgyalások rendjén megállapított bérfizetésért teljesen új épület létesíteni és rendelkezésre bocsátani, egyben feliratilag felkéri a vallás- és közoktatásügyi, valamint a belügyminiszter urakat, hogy a vármegyei arékház kibővítési munkálatainak biztosítására és illetve az építkezési költségekre vonatkozó összes határozatokat az új épület létesítésének céljaira hatályukban fenntartani méltóztassanak.

Az erdélyi szászok és a székelyek.

Mika Ottokár íly című „kulturképek” alcím alatt a Közlekek ezévi 52., 54. és 56. számába cikksorozatát irt, amelyben párhuzamot von az erdélyi szászok és székelyek között. Valóban megérdemelt elismerésben részesíti a szászokat, de annál kegyetlenebbül ostromozza a székelyeket, rájuk olvasván az összes bűnököt, ami egyáltalán csak elképzelhetők.

A Közlekek, melynek hasábjain e cikkek megjelennek, a magyar gazdasági élet erőteljes kifejlődéséért dolgozik. De ha a gazdasági élet kifejlődésnek a nép ereje, testi, szellemi és erkölcsi ereje épp oly vagy talán fontosabb feltétele, mint a természet, az éghajlat, az a föld, ahol gazdálkodik, a „Közlekek” által képviselt érdekek szempontjából nem lehet közönyös, vajjon az erdélyi részek 5-6 vármegyéjének magyar lakossága, magyar földművesnépe, az erdélyi székelyek olyan hitványok-e valóban, ezer bűnükkel, testi és lelki romlottságukkal fogva olyan képtelen elemek-e a gazdasági fejlődésnek, mint ahogy az Mika Ottokár leírása után képzeltük. Ezt tudni nem lehet közönyös, mert hiszen azt szoktuk mondani, hogy Erdély vész el, ha a székelység elveszett; és csakugyan a székelység Erdélyben a legkompatkább, legellenállóbb magyar elem, amelynek erejéhez és fejlődéséhez nagy nemzeti érdek csatolódik.

Ezért sajnálom, hogy csak most olvashattam Mika Ottokár cikkeit. Sajnálom, hogy csak most mondhatom meg, hogy a székelyekre, azok jellemére ott elmondottak híjával vannak a tájékozottságuk, a tárgyilagosságuk és híjával vannak az igazságnak.

A kultúra és szegénység bizonyos fokán minden népnek, minden társadalmi rétegnek vannak eme helyzettel járó, talán ebből fakadó testi és lelki gyengeségei, vagy ha ezeket szemben nagyon szigorúan vagyunk, mondhatjuk azt is, hogy romlottságai. Nem mondom, hogy a székelyek ebben kivételek, de ha nem kivételek jó irányban semmi esetre sem kivételek ama tekintetben, mintha fokozott mérvben volnának meg a székely nép jellemében a bizonyos foku szegénységgel és bizonyos foku kulturális elmaradottsággal küzdő népek vagy népfajok gyengeségei. Sőt ha nem is nagy jó akarat, de legalább a nép lelkének megismeréséhez szükséges odaadó lelkesmeretességgel nézzük a székely népet, multját, jelenét és összes életkörülményeit, bizonyára találunk ezekben igazolást ahhoz, miért őrizhet meg ez a nép magyarságát és vele a magyarság pozícióját ezer éven át érintetlenül, mert csak éppen a székelyekről nem mondható sehoh eloláhosodás és mért van jogunk bizton remélni, hogy éppen a voltaképpeni székelység lesz jövőben is

Erdélyben a legellenállóbb, a legerősebb, a legfejletlenebb magyar elem.

De nem messzemenő magyarázatokat, nem is dicsőítő kifejezéseket keresek, hanem példákban, tényekkel akarom a székely nép jellemét, és falusi életét, legalább amaz oldalról megvilágítani, ahonnan Mika Ottokár olyan sötét s reménytelen megítélést adott. Onnan veszem a példát, ahonnan a támadás eredt.

Azzal szokás dicsérni az erdélyi szászokat, hogy erős bennük a közösségi szellem, társadalmi felelősség, tanulmányosság, józan élet, szorgalom és takarékos hajlam, vezetőikben pedig rendkívül erős a szinte apostoli kötelességtudás. Ezt mutalják a szász községek virágzó közösségi intézményei és ezt igazolja az egyesek okosan vitt erős gazdasága. De ha ebből a szempontból nézzük a szászokat, ha ezen az alapon indul ki az összehasonlítás, kérdem: lehet-e az a nép züllött, a romlottságig önző, amelyik úgyszólván az első komoly szóra megérti, lelkébe fogadja és tevékeny valósággá teszi azt a szellemet, ami csak évszázadon át fejlődhetett ki ama mindnyájunk által egyforma tisztelettel nézett erdélyi szász lakosság között? Lehet-e a szászokkal való szembeállításban elítélni azt a székelységet, amelyik olyan könnyen megértette és megvalósította a Magyar Gazdasági versenynek a szászok falusi életéhez sokban hasonlót teremteti célzó törekvéseit? Mert ma a Magyar Gazdasági szellemé éppen az erdélyi székelység közt éri a legszebb hódolást és ott teremtette meg a legtermékenyebb falusi életet. Ma a székelyek közt van aránylagosan a legtöbb közös érdekű falusi társadalmi intézmény. Ott van a legtöbb falusi gazdákör és ott van a legtöbb falusi gazdákör és ott van a legtöbb és legkülönbözőbb szövetkezet, amelyek megalapítására ezekkel gyűjtötték fillereiket az önzőnek, szükkeblűeknek mondott székelyek. Nézzünk egy pár idevonatkozó adatot.

Az elmúlt évben 551 falusi gazdákör volt és tevékeny kulturális munkát végzett a székely nép között. E gazdákörök tagjai közül 36,302 vett részt gazdasági előadásokon és 372 tanulmányutakon. A gazdáköröknek legszebb közösségi szellemet mutató gyakorlati munkásságából csak egyet említek: 105 gazdákör beszerezte és közös tulajdonként raktáron tartja a faluban szükséges mindama gazdasági gépeket, amiket egy-egy gazda nem szerezhet meg a maga erejével, a közösség alapján azonban hozzájuthat azokhoz mindenki. Ugyancsak az elmúlt év végén 287 hitelszövetkezet volt az erdélyi részekben, majdnem kizárólag magyar, tehát székely falvakon, 986 községet felölölően 70,867 taggal, 5,382,695 korona értékű üzletrészszel, amit egyáltalán nem állami segítyből, hanem saját fillereikből hoztak össze a tagok. E hitelszövetkezetekben 8,294,200 korona volt a takarékbetét. Ugyancsak az elmúlt év 162 fogvasztási szövetkezetéről ad beszámolót, amit 45,033 székely közel 1/4 millió korona értékű üzletrészszel szintén csak a saját fillerein maga állapított. Állatbiztosító szövetkezetek révén kölcsönösségi alapon ez elmúlt év végén 5 millió korona értékű állat volt a székelység között biztosítva és szövetkezeti életünknek a legifjabb hajtása éppen a Székelyföldön vert legelőszőr gyökereket. A székelyek tejszövetkezeit is meg kell említenem, amely intézménynek nem a felöltöt terjedelme, hanem éppen az ad jelentőséget, hogy a szegény és gazdag közös érdekű társulása előnyeit mindenkire egyformán élveztesíti.

És kik vezetik e meglehetősen nagyszámú intézményeket? Ki más, mint a székely falu papja, tanítója. Az alakuláshoz ők biztatják, gyűlik a tagokat és ő rájuk hárul a munka további része.

Hány ilyen lelkes szövetkezeti ember irányítja lelkiismeretes odaadással a szövetkezetek dolgait, vezet sokszor éjjel a szövetkezet számolásait! Hányan van része igazán apostoli lelket követelő súlyos küzdelemben, míg erőssé fejlesztii közsege szövetkezeti életét s hányan osztályrésze ezért valami jutalom!

Lehet-e romlott az a nép, amelyikben a közösségi szellem ilyen erős és szabad-e megválni saját vére iránti nemtörődéssel, buta tepsedéssel az ilyen vezetőket?

Nemcsak a szászokkal való összehasonlításért, de különben is szándékosan hoztam fel példának éppen a falusi társadalmi, a szövetkezeti életet, mert ez jellemzi legkifejezettebben a nép jellemét és erkölcsi erejét. Kétségtelen, hogy a falusi társadalom szerveztségének, az egyesek közös érdekeit felölölő intézményeknek a nép erkölcsi és anyagi erősödésére nagy hatása van, ezt igazolja a jelen s még inkább fogja igazolni a jövő. De éppen ez a társadalmi szerveztség, éppen az ebből fakadó sok közösségi intézmény mások érdekeihez való kölcsönös önzetlen alkalmazkodást, megértést és felelősséget követel a tagoktól, tiszta lelkesedést, fáradságtalan munkásságot a vezetőktől. Ha tehát éppen ezeket termi a székely nép jellege, szabad-e attól megtagadnunk a megbecsülést, vezetőiktől szabad-e megtagadnunk az elismerést és jövőjében, a jövőjéhez fűződő nagy nemzeti érdekekben szabad-e feladnunk a bizalmat és reményt?

Kóds Mihály.

Az új önkéntesi vizsga.

Az új véderőtörvény szerint nemcsak azok lehetnek egyévi önkéntesek, akik érettségi lettek, hanem azok is, akik valamely állami vagy nyilvánossági joggal felruházott nem állami középiskolának — gimnázium, reáliskola, polgári iskola — hat osztályát végezték. Az önkéntességi jog elnyerése a tanulónál vizsgálathoz van kötve. Ezt a vizsgálatot a véderől szóló törvény végrehajtására vonatkozó utasítás szabályozza, amely a napokban lesz készen.

A vizsgálatról folyamodni kell. A kérvényben meg kell említeni, hogy a folyamodó melyik gyalogsági — honvéd — hadapródiskolában és milyen nyelven óhajtja a vizsgálatot letenni. Mindenkinek a főnyelv mellé egy második nyelvet is kell választani. A vizsgálatot legkésőbb ez év október 1-ig kell letenni, amelyre a besorozás történt a vizsgálat-bizottságot az iskola parancsnokságának javaslata alapján a katonai kerületi parancsnokság állítja össze, a honvéddapród-iskolánál a honvédelmi miniszter. A vizsgálatok minden év március, május és december hónapok második hétfőjén, valamint szeptember 21-én kezdődnek. A vizsgálat írásbeli és szóbeli. Az írásbeli vizsgálat a nyelvekre és a mennyiségterre terjed. A főnyelvből adott feladat kidolgozására négy, a második nyelvből az írásbeli dolgozatokra és a mennyiségterre három-három órát kell adni. A vizsgálat eredményét képesített vagy nem képesített bírálat fejezik ki. Akik egy tárgyból nyertek elégtelen osztályzatot, csak egy év múlva. Azok a vizsgázók, akik minden tárgyból elégtelen osztályzatot kaptak, a vizsgálatot nem ismételtetik meg. A vizsgálat tárgyai: nyelvek, földrajz, történelem, természetrajz, természettan, vegytan, mennyiségter. A nyelvekből való vizsgálat két nyelvre terjed. A főnyelvre és egy második nyelvre. Mindenki nyelvből írásbeli és szóbeli vizsgát kell tenni. A főnyelv anyaga: nyelvtani és statisztikai szabatoság, bizottság és ügyesség a nyelvenk szóbeli használatában. A második nyelvből nyelvtani és stilisztikai szabatoság stb. A földrajzból: a mennyiségter földrajz elemeinek ismerete. Európa helyi és politikai földrajzának ismerete, az osztrák és magyar monarchia földrajzi viszonyainak pontosabb ismerete. A történelemből: a világtörténet főbb eseményeinek ismerete kivált az újabb és legújabb korból. A művelődéstörténelemek áttekintő ismerete. Magyarország és Ausztria történetének részletesebb ismerete. A természetrajzból: az állat és növényvilág áttekintő — rendszeres — ismerete. A természettanból: a legnevezetesebb természeti tünemények megértése, különösen a tapasztalati résznek világos fölfogása. A vegytanból: a vegytani törvények ismerete. A mennyiségterből számtan és dettiszámtan, bezáróan az egy ismeretlennel való másodfoku egyenletek. Mértan: síkmértan, tértmértan, síkháromszöglet, a kupszeletek föltulajdonosságai. A mennyiségter vizsgálat írásbeli és szóbeli. Az írásbeli csak a gyakorlati dolgokra terjed ki.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Áthelyezés.** Wéger Lajos segédállású Gyergyóremetéről Gyulafehérvárra helyeztetett át.

— **Alapítványok helyek betöltése.** Az erdélyi róm. kath. status igazgatóságának augusztus havi gyűlésének határozata értelmében a kolozsvári Szent József főnevelőbe Csizsár Béldi, Karda István, Lakatos Imrét, a csikserőrdi főnevelőbe Kovács Károlyt, Kovács Bezzét, Simon Józsefet, Farakas Balást, Kovács Antal, Foramba Jenőt, Ferenczy Pált, Karda Mihályt, Beko Benjámin, Madaras Jánost és Péli Béldét vette fel.

— **Kinevezés.** Gyalóky Sándor főispán a gymnaszistól állami elemi iskola gondnoksága elnökövé Antal József plebánost kinevezte.

— **As állandó választmány tölése.** A folyó hó 31-én tartandó törvényhatósági közgyűlést előkészítő megyei állandó választmány 29-én délelőtti 9 órakor tartja ülését Gyalóky Sándor főispán elnöklété mellett.

— **Halálozás.** Ösv. Gross Vilmosné assz. Kónig Janka volt megyei főjegyző és kir. adótárnok özvegye, folyó évi augusztus hó 25-án Gyergyócentmiklóson elhunyt. — Halálát dr. Gross Tivadar gyergyócentmiklósi kir. közigazgató és kiterjedt család gyászolja. Temetése Kolozsváron folyó hó 25-én ment végbe.

— **Új tanítói állások.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter a gyergyócentmiklósi köznevelési elemi népiskolánál az I-III. tanítói állás szervezésére kért előzetes beleegyezést folyó évi szeptember hó 1-től kezdődő hatálytal megadta s ezen tanítói (tanítónői) állás fizetésének 1000-1000 koronáig való kiegészítésére egyenként 900 korona évi államszegélyt engedélyezett. — A megengedendő V. tanítói állás államszegélyt a VI. tanítói állás fogja élvezni.

— **Drágul a pénz.** Lúbon és a hálföldön egyaránt kedvezőtlenül esólnak a jelentős pénzügyi helyzetéről. Berlinben olyan hírek terjedtek el, hogy az Angol Bank legközelebb felemeli a kamatát. Ez ugyan most nem fog megtörténni, de a londoni magánkamat most olyan magas, hogyha a helyzetben lényeges javulás nem történik, az Angol Bank

mégis kénytelen lesz felemelni a rátát. Az Osztrák-Magyar Bank helyzete szintén nem kedvező. Adóköteles bankjegyek vannak ismét forgalomban és a legközelebbi kimutatástól nem sok jót várhat. A magánkamatnál Bécsben ma ismét emelkedett.

KÖZGAZDASÁG.

Csikvármegyei Gazdasági Egyesülete a m. kir. földmivélségi miniszter ur által engedélyezett díjakkal 1912. évi november hó 3-án Kassán tartott, 4-én Csikvárnán, 5-én Csikmindszentén, 6-án Csikszentmiklóson és 7-én Csikdánfalván állatdíjazást tart a következő díjakkal és feltételekkel:

Díjak: I. Egy éves úszók, melyek 1911-ben születtek: I. díj 30 kor. II. díj 20 kor. III. díj 10 kor. Összesen 6 drb úszóknak 90 korona. II. Két éves úszók, melyek 1910-ben születtek: I. díj 50 kor. II. díj 30 kor. III. díj 20 kor., 1 díj 10 kor., 1 díj 5 kor., 1 díj 20 kor. Összesen 5 drb úszóknak 140 korona. III. Borjas tehén 1912-beli borjúkkal. I. díj 60 kor. II. díj 30 kor. Összesen 80 korona. IV. Sertések. Első sorban malacos kocák díjaztatnak. Ezek hiányában nevelt szülő kanok és szülő kockák. I. díj 28 kor. II. díj 10 kor. III. díj 5 kor., 1 díj 20 kor. 2 díj 20 kor., 2 díj 10 kor. Összesen 5 drb sertésnek 50 korona. V. Kocok. I. díj 20 kor. II. díj 10 kor. III. díj 5 kor., 1 díj 20 kor., 1 díj 10 kor., 2 díj 10 korona. Összesen 4 drb kocának 40 korona.

Díjazás feltételei: Díjazásra csak csikvármegyei gazdaságok jelentkezhetnek magyar-erdélyi fajtahoz tartozó tehénekkel, úszókkal és sertésekkel. Sertéseknél ugyanazon minőség mellett azon fajta részesül előnyben, amely a község köstenyészési irányának, illetőleg a községbe kiosztott tenyésztéskor fajtájával egyezik. Pénzdíjakat csak kis gazdaság (50 holdon alul), továbbá papok és tanítók nyerhetnek. Nagyobb gazdaságok, valamint azok, kik gazdaságuk, iparuk, kereskedésük vagy más jövedelmük után legalább 80 korona éves adóval vannak megterve, oklevéllel tüntetnek ki. A kiállító bélyegmentes községi bizonyítvánnyal köteles igazolni, hogy a kiállított állat saját nevelése vagy legalább egy év óta birtokában van.

A kiállítás és bírálat a megjelölt helyeken és napokon reggel 9 órakor kezdődik, mikor az állatoknak fél órával előbb a községi előjáróság által kijelölt helyen kell legyenek.

Egy kiállító csak egy díjat nyerhet. A bírálat nyilvánosan történik s a bírálat alá vett állatok előnye, avagy hátrányai a gazdaságközség okulására végett nyilvánosan soroltatnak fel. A díjak a bírálatok elvégzése után nyomban bélyegmentes nyugta ellenében kiosztatnak.

Azon díjat nyertektől, kik a Gazdasági Egyesületnek nem tagjai, a díjazások költségeinek fedezésére a nyert díj 10 százaléka levonatlik.

Felkérjük gazdáinkat, hogy a díjazásokon állataikkal minél számosabban jelenjenek meg, hogy az által és minél érdekesebb és tanulságosabb legyen.

A díjazások ügyeit a gazdasági egyesület állattenyésztési szakosztálya és a kir. gazdasági felügyelő ur a járási mezőgazdasági bizottság közreműködésével intézi. Ide vonatkozó minden felvilágosítást az egyesület titkári hivatala és a járási főszolgabíróhoz ad.

Bércocsi mizériák.

Nyilatkozik a rendőrkapitány.

Csikszentmárton állandó bércocsi mizériáiról sokat lehetne beszélni. Halmozásukra érkeznek a panaszok, de az állapotok nem javulnak. Most a rendőrkapitány a bajok okait megszüntetendő, az alábbi sorok közlésére kért fel bennünket: Több oldalról vett panaszok arra indítanak, hogy a bércocsi szabályrendeletnek azon intézkedései, melyek a nagykorúságot különösen is érdeklítik, becses lapja után közöljék. A panaszokból az az meggyőződés merítettém, hogy azok csak hiszárás teszik az elhalasztott sérelmeknek, — miből következik az, hogy éppen a sérelmet szenvedő község neglegenciája járul nagyban hozzá, hogy a bércocsi-cok egy része, s éppen nagy része, ezen tőrlemt a maga részére jogtalan vagyonszerzésre alaposan kihasználja. Ezért, midőn a tarifa tételeit is közlöm, kérem a községet, hogy addig is, míg a már idejét mult szabályrendelet módosítását nyer, a nettán jogtalanokat már a közérdek szempontjából is, kocsák a hatóság tudomására.

Kivonat a szabályrendelet intézkedéséből: 2. §. Minden bércocsi a rendőrkapitánytól nyert számszámú oltóanyagot felvett helyen állítandó. 3. §. Kötés a bércocsi tulajdonos az így megjelölt állományon az utas megrendelését ellenvetés nélkül

elfogadni és a megrendelés helyére és idejére kocsit pontosan előállítani; a megrendelés el nem fogadásának csakis valamely előzőleg történt megrendelés beigazolása esetére lehet helye". 4. §.

Általános díjak. a) kőfogatu bércocsi után: Egész napra (reggeltől 6 órától estéig 10 óráig), mely időből a déli órákban két egymás után következő órára szabadon hagyandó 12 korona, félnapra 7 korona, félóra, vagy azon aluli időre 80 fillér, azon túl minden további megkezdett félóra 60 fillér. b) Egyfogatu bércocsi után: Egész napra (lásd a) (pontot) 8 korona, félnapra 5 korona, félóra, vagy ezen aluli időre 60 fillér, félórán túl minden megkezdett félóra 40 fillér. Az óraszerinti viteldíjak az éjjel (estéig 10 órától reggeltől 6 óráig) terjedő időben másfélszeresen fizetendők. Az időszámítás a bércocsiak az utas által kijelölt helyre történt előállításától kezdődőleg számítandó. 5. §.

II. Meghatározott díjak. A) kőfogatu bércocsi viteldíjai: A vasúti állomáshoz, vagy vissza: a) A vonatok érkezésekor a vasúttól beszállításnál a város bármely részébe 1 korona. b) A vonat indulásakor a vasúttól kiszállításnál a város bármely részéből 1 korona, személyenként 50 fillér. A csikszentmártoni fűrdőhöz vagy vissza: a) A fűrdőhöz és vissza 1/2 órai várakozással 1 K. 40 fillér. b) az ezen felüli várakozási idő utáni díj az I. a) pont szabványai szerint számítandó. c) Csikszentmárton és Taplaca és Csikszentmárton között és vissza, oda és vissza félórán várakozással 1 korona. d) az ezen felüli várakozási idő utáni díj az I. a) pont szabványai szerint számítandó. Az óra szerinti várakozási díjak és viteldíj az éjjel (esté 10 órától reggeltől 6 óráig) másfélszeresen fizetendők. B) Egyfogatu bércocsi viteldíjai: a) a vasúti állomáshoz, vagy vissza: aa) a vonatok érkezésekor a vasúttól beszállításnál a város bármely részébe 25 fillér. bb) A vonatok indulásakor a vasúthoz kiszállításnál a város bármely részéből 25 fillér. b) A csikszentmártoni fűrdőhöz, vagy vissza: aa) A fűrdőhöz és vissza 1/2 órai várakozással 80 fillér. bb) az ezen felüli várakozási idő utáni díj az I. a) pont szabványai szerint számítandó. c) Csikszentmárton és Taplaca és Csikszentmárton között és vissza, oda és vissza félórán várakozással 80 fillér. bb) az ezen felüli várakozási díj az I. a) pont szabványai szerint számítandó. D) Csikszentmárton, Csikszentmárton, és Csikszentmárton között és vissza. aa) Oda és vissza félórán várakozással 80 fillér. bb) az ezen felüli várakozási idő utáni díj az I. a) pont szabványai szerint számítandó. E) Óraszerinti várakozási díjak és viteldíj az éjjel (esté 10 órától reggeltől 6 óráig) időben másfélszeresen fizetendők. A 4 és 5 §-ban megjelölt városi és a fűrdők és községek területén kívül eső helyekre utazásnál a viteldíjak megállapítása az utas és bércocsi tulajdonos szabad egyezkedése tárgyát képezi. 6. §.

"Minden kocsi köteles a fennnevezett megállapított árszabást elegendő számú nyomtatott példányban magával hordani és abból egy példányt a beszálló vendégnek kivanatra átadni. 7. §. "A bércocsiak kötelesek: a) állomáshelyeket mindig tisztán tartani, s azokat szükség esetén a rendőrkapitánytól hivatal rendelkezésre fordíttatni: b) bércocsiat és szerkeszmékat tisztán tartani. c) a bércocsiat a tulajdonos vagy megbízottja minden egyes fuvarozás után köteles megvizsgáltatni s az esetleg talált hiányokat kijavíttatni: a) megvizsgáltatni azt is, hogy kocsiájában idegen tárgy nem maradt-e, s ha igen, azt vagy a jogos tulajdonosának, vagy a rendőrségnek azonnal átszolgáltatni. e) a kocsit szabályos díjért bármikor és bármely személyválogatás nélkül rendelkezésre bocsátani. f) megrendelőket az indulás kudarata ellenében figyelmeztetni, sőt díjazással megkínálni, s azt kívánatkára nekik díjazással átadni; g) a hajtatást kellő elővigyázattal teljesíteni s a községet a kitérésre fennhangon figyelmeztetni; h) kocsijukat lámpával ellátni, s azt a nap sötétjében kivilágítani. i) a zárt kocsit belül alkalmazott és mindig jó karban tartandó jelző készülékkel (kaucuk) sippal ellátni. 10. §.

Tilos a bércocsiaknak: a) a díjazásban megállapított díjon felül fizetést követelni. b) a községet más bércocsiak jogos igényeinek megsértésével hivni fel kocsijának igénybe vételére: c) magukat leinni, hajtás közben pipázni, vagy vendégeikkel szemben bármiképpen is illetlenül viselkedni. d) a megálló, vagy más várakozási helyen lovakat felgyeget nélkül hagyni. e) városban sebesen hajtani. f) lovakat kizárni vagy durván bántalmazni: g) utcákon etetni, vagy kocsijukat mosni. h) a várakozási helyen kívül az utcákon vagy oly helyen, hol a közlékedés akadályosva lett megállani. i) a városban ostorral csattogtatni. j) kocsijában engedély nélkül hullát, vagy ragályos betegséget szenvedő egyént szállítani. k) elcsigázott, vagy feltűnően sovány lovakat kocsik elé fogni: l) előre megrendelt kocsiban a vendég beoegyése nélkül valakit felvenni: m) a bércocsi után kézi kocsit, vagy más járművet akasztani; n) a várakozási helyről a vendég leszállása előtt eltávolítani; 12. §.

"Jelen szabályrendeletnek intézkedését a hajtó kocsit és a kocsit tulajdonost egyformán kötelezik." 14. §. "Az ezen szabályrendelet értelmében büntetett kocsi visszavonása esetében, vagy ha a kocsi a község irányában durva, vagy illetlen, vagy szolgálatra készen állás volt, a hajtástól a rendőrség által 5 évre eltiltható. Csikszentmárton, 1912. évi augusztus hó 5-én. Kovács János, rendőrkapitány.

Tehetséges kereskedőség a divatáru szakmából, állandó alkalmazásra felvétetik. Áruház, Brassó, Buzasor 9. 2-3

Arverési hirdetmény.

Alulirt kiküldött bir. végrehajtó ezennel közölni teszi, hogy a csikszentmártoni járásbírósnak 1912. évi V. 778/1. számú végzése folytán dr. Kaufman Gyula ügyvéd által képviselt ifj. Ulman Isidor és fia végrehajtató részére 42 korona 62 fillér hátrálék s jár. erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás folytán alperestől lefoglalt és 1528 koronára becsült ingóságokra a csikszentmártoni járásbírósnak 1912. évi V. 778/1. sz. végzésével a további eljárás elrendelvényében, annak az alap- és felülfoglaltok követelése erejéig is, amennyiben azok kielégítési jogot nyertek volna, végrehajtást szenvedett lakásán Csikszentmártonban leendő megtartása határidőül 1912. évi asept. hó 10. napján délután 4 órára kiűzetik, a mikor a bíróság feltehetőleg ingók és pedig butorok a legtöbbet ígérőnek készpénzfizetés mellett, szükség esetén becsáron alul is el fognak adni. Felhívotnak mindazok, kik az elárverezendő ingóságok vételárából a végrehajtató követelését megelőző kielégítéshez jogot tartanak, a mennyiben részükre a foglalás korában eszközöltetett volna és az a végrehajtási jegyzőkönyvből ki nem tűnik, hogy elsőbbségi jelentéseiket az arverés megkezdéseig alulirt kiküldöttéírásban beadni, vagy pedig szóval bejelenteni el ne mulasszák, mert különben csak a vételár feleslegére fognak utaltatni. Kelt Csikszentmártonban, 1912. évi aug. hó 23. napján. Molnár Sándor, kir. bir. végrehajtó.

Felhívotnak mindazok, kik az elárverezendő ingóságok vételárából a végrehajtató követelését megelőző kielégítéshez jogot tartanak, a mennyiben részükre a foglalás korában eszközöltetett volna és az a végrehajtási jegyzőkönyvből ki nem tűnik, hogy elsőbbségi jelentéseiket az arverés megkezdéseig alulirt kiküldöttéírásban beadni, vagy pedig szóval bejelenteni el ne mulasszák, mert különben csak a vételár feleslegére fognak utaltatni. Kelt Csikszentmártonban, 1912. évi aug. hó 23. napján. Molnár Sándor, kir. bir. végrehajtó.

Feladó. Csikszentmártonban a Pap Domokos kertje mellett egy pusztá belsőség és a Szentlélek-utca 16. szám alatti ház, a hol értekezni lehet.

Sz. 3750/1912. 3-3 ki.

Pályázati hirdetmény.

Az eltávozás folytán megüresedett tunsági segédjegyzői állásra pályázatot hirdetek s felhívom mindazokat, kik ezen 1000 korona évi fizetéssel díjazott állást elnyerni óhajtják, hogy az 1883. évi l. tc. 3. §. és az 1900. évi XX. tc. 3. §-ban körülírt minősítéseket s eddigi alkalmaztatásukat igazoló okmányokkal felszerelt kérvényüket hozzám folyó évi szeptember hó 10-ig adják be. A választást folyó évi szeptember hó 11-én fogom a tunsági körjegyzői irodán megtartani. Csikszentmárton, 1912. évi augusztus hó 9-én. Bartalis Ágost, főszolgabíró.

Modern kutépités.

Uj kutak építését cementgyűrűkkel, súlyesztó rendszerrel s kiszáradt régi kutak lennebb súlyesztését jutányos áron elvállalom. Nagymihály Sándor, 26-cementárugyár és építési anyagkereskedő Csikszentmárton, Kossuth Lajos-u. 48. sz.

Vegyztisztítás.

Női és férfi legkényesebb ruhák olaj, degenyeg, szurok, tinta, zsír, rozsda, kávé stb. foltok vegyztisztítását, továbbá minden a szakmába vágó munkát gyorsan és pontosan teljesíték. Aldosatot és fáradságot nem kímélve a szakmába teljesen kiképeztem magamat. Szives pártfogásukat kéri Orbán Vince, férfi szabó és vegyztisztító, Csikszentmárton, Rákóczi-utca 16. szám. 15-26

Feladó. Egy hálószoba és konyha berendezés, ebédő és heverődvány. Hol? — Megmondja a kiadóhivatal.

Jó házból való izraelita tanulók teljes ellátásra felvétetnek. Özv. Deutsch Mórénál, Brassó, Fekete-utca 10. 1-3

Arverési hirdetmény.

Csikszentmárton város közbirtokossága részéről közölni tesszük, hogy nevezett birtokosságnak tulajdonát képező és a csikszentmártoni és szögödi határban levő erdőterületén a folyó év tavaszán a szél által ledöntött fák még pedig: Kurtafeje nevű erdőrezsben 1784 darab átlag 20 cm. közép átmérőjű és 41 drb átlag 45 cm. mellmagasságú átmérőjű lábán álló száraz, meggyűrűzött és körülbelül 1077 m³ fenyő haszonfára becsült fakészlet, melynek kiállítására 6280 korona.

A "Lapos" nevű erdőrezsben 523 drb átlag 20 cm. közép átmérőjű szeldöntött és 36 darab átlag 34 cm. mellmagasságú átmérőjű lábán álló száraz meggyűrűzött és körülbelül 350 m³ fenyő haszonfára becsült fakészlet 2112 (kettőezerháztizenkettő) korona kiállítására 1912. évi augusztus hó 31-én d. e. 9 órakor tartandó zárt írásbeli ajánlattal egybekötött nyílt szóbeli árverésen eladotnak. Az 1 koronás bélyeggel ellátott zárt ajánlatok szintén 10 százalék bnatpénzzel látandók el. Az ajánlatban kijelentendő, hogy ajánlattevő az árverési feltételeket ismeri és magát azoknak aláveti. Utóajánlatok nem fogadtatnak el. Az árverési feltételek és a becslésre vonatkozó közelebbi adatok a közbirtokosság elnökénél megtekinthetők. Csikszentmárton, 1912. évi augusztus hó 11-én. Csibi Károly, ifj. Hajnó József, birt. jegyző, birt. elnök.

Szám 8261—1912. tkvi. 2-3 Hirdetmény. Csikszentmárton r. t. város telekkönyve birtokszabályozása következtében az 1869. évi 2579. sz. szabályrendelethez képest átalakították és ezzel egyidejűleg mindazon ingatlanokra nézve, melyekre az 1886: XXIX., az 1889. XXXVIII. és az 1891: XVI. t.-cikk a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzését rendelik, az 1892: XXIX. t.-cikkben szabályozott eljárás, a telekkönyvi végleges átalakítása után a téves átvezetésből eredhető kifogásokat jobbszemű harmadik személyek irányában köbbé nem érvényesíthetik; 2. mindazok, akik a telekkönyvben előforduló bejegyzésekre nézve okadatölt előterjesztést kívánnak tenni, hogy a telekkönyvi hatóság kiküldöttje előtt a kitűzött határpou kezdődő eljárás folyama alatt jelenjenek meg és az előterjesztéseiket igazoló okiratokat mutassák fel; 3. mindazok a kik valamely ingatlanhoz tulajdonjogot tartanak, de telekkönyvi bekebelezésre alkalmas okirataik nincsenek, hogy az átírásra az 1886: XXIX. t.-cikk 15—18. és az 1889: XXXVIII. t.-c. 5., 6. 7. és 9. §-al értelmében szükséges adatokat megszeressék iparkodjanak és azokkal igényeiket a kiküldött előtt igazolják, avagy oda hasznanak, hogy az átruhásó telekkönyvi tulajdonos az átruhásás létrejöttét a kiküldött előtt szóval ismerje el és a tulajdonjog kebelezésére engedélyt nyilvánítsa, mert különben jogaitak ezen az uton nem érvényesíthetik és a bélyeg és ille-ték elengedési kedvezménytől is elesnek; és 4. azok, kiknek javára tényleg már megszünt követelésre vonatkozó sálogjog vagy megszünt egyéb jog van nyilvántkönyvileg bejegyezve, ugyazintén az lly bejegyzéssel terhelt ingatlanok tulajdonosai, hogy a bejegyzett jognak törlesztést kérésnek, illetve, hogy törlesztés engedély nyilvánítsa végett a kiküldött előtt jelenjenek meg, mert ellenesetben a bélyegmentesség kedvezményétől elesnek. Csikszentmárton, 1912. évi augusztus hó 16-án. A csikszentmártoni kir. törvényszék, mint telekkönyvi hatóság. Geozó Béla, kir. trvaski bíró.

REISZ MIKSA BUTORGYÁRA

Békéscsaba — Nagyvárad
Andrássy-ut
Rákóczi-ut
Brassó, ideiglenesen Hosszu-utca 33. szám.
Kiváló minőségű modern bútorok. Jutányos gyári árban. Teljes lakberendezések.

7635/1912.

3-3

Hirdetmény.

Csikpálcza község telekkönyve tagosítás következtében átalakított és ezzel egyidejűleg azokra az ingatlanokra nézve, amelyekre az 1886. XXIX., az 1889. XXXVIII. és az 1891. XVI. tc. a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzését rendelik, az 1892. évi XXIX. tc.-ben szabályozott eljárás a telekkönyvi bejegyzések helyesbítésével kapcsolatosan foganatosított.

Ez azzal a felhívással tétetik közzé:

1. hogy mindazok, kik az 1886. XXIX. tc. 15. és 17. §-ai alapján ideértve e § oknak az 1889. XXXVIII. tc. 5. és 6. §-ában és az 1891. XVI. tc. 15. §-a a) pontjában foglalt kiegészítéseit is, valamint az 1889. XXXVIII. tc. 7. §-a és az 1891. XVI. tc. 15. §. b) pontja alapján eszközölt bejegyzések, vagy az 1886. XXIX. tc. 22. § a alapján történt törlések érvénytelenségét kimutaják, e végből törlési keresetüket hat hónap alatt, vagyis 1913. évi február hó 28-ik napjáig bezárólag e telekkönyvi hatósághoz nyújtják be, mert az ezen meg nem hosszabbítható záros határidő eltelte után indított törlési kereset annak a harmadik személynek, aki időközben nyilvánkönyvi jogot szerzett, hátrányára nem szolgálhat;

2. hogy mindazok, akik az 1886. XXIX. tc. 16. és 18. §-ának eseteiben ideértve az utóbbi §-nak az 1889. XXXVIII. tc. 5. és 6. §-ában foglalt kiegészítéseit is — a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzése ellenében ellentmondással élni kívánnak, irásbeli ellentmondásaikat hat hónap alatt, vagyis 1913. évi február hó 28-ik napjáig bezárólag a telekkönyvi hatósághoz nyújtják be, mert ezen meg nem hosszabbítható záros határidő eltelte után ellentmondásuk többé figyelembe vétetni nem fog;

3. hogy mindazok, akik a telekkönyv átalakítása tárgyában tett intézkedések által, nem kútonban azok, akik az 1. és 2. pontban körülrít esetekben kívül 1892. XXIX. tc. szerinti eljárás és az ennek folyamán történt bejegyzések által előbb nyert nyilvánkönyvi jogukat bármely irányban sértve velük, ideértve azokat is, akik a tulajdonjog arányának az 1889. XXXVIII. tc. 16. §-a alapján történt bejegyzését sérelmesnek találják — e tekintetben felszólalásukat tartalmazó kérvényüket a telekkönyvi hatósághoz hat hónap alatt, vagyis 1913. évi február hó 28-ik napjáig bezárólag nyújtják be, mert ezen meg nem hosszabbítható záros határidő elmulta után az átalakításkor közbefjött tveva bevezetéséből származó bármilyen igényeket jöhísemű harmadik személyek irányában többé nem érvényesíthetik, az említett bejegyzéseket pedig csak a törvény rendes útján és csak az időközben nyilvánkönyvi jogokat szerzett harmadik személyek jogainak sérelme nélkül támadhatják meg.

Együttal figyelmeztetnek azok a felek, akik a hitelesítő bizottságnak eredeti okiratokat adtak át, hogy amennyiben azokhoz egyszerű smind egyszerű másolatokat is csatoltak, vagy ilyeneket pótlólag benyújtának, az eredetieket a tkvi hatóságnál átvehetik.

A kir. törvényszék, mint tkvi hatóság.

Csikszereada, 1912. évi augusztus hó 1-én.

Dr. Muzsnay s. k.,

kir. trvszki albiró.

Kiadmány hitelül:

Kozma,
kir. tkvvezető.

Fűszer, vas, porcellán, üveg és festék-
áru üzletembe egy fiatal, jó megjelenésű

segédet

kérek, ki az üvegezést és képeret-
zést is teljesen érten. Ajánlatok a fi-
zetsi igények megjelölésével és az eddigi
alkalmaztatásokról szóló bizonyítványok-
kal, esetleg fényképpel is, Keresztes
István kereskedőhöz intézendők, Ditró.

2-2

Van szerencsém a n. é. közönség becses
tudomására hozni, hogy raktáron tartok

PÉRFI-, NŐI- ÉS GYEREKCIPŐT

a leggyasrabtól, a legjobb kiváltal. Gyermek cipők minden esetben, nagy választék. Mértékutáni rendelést gyorsan és pontosan eszközölök. Kívánatra házhoz is elmegyek. Kérem a nagyérdemű vevő- és rendelők közönség szives pártfogását, késs szolgálattal

MANDEL IZIDOR

Csikszereada, Kossuth Lajos-utca 63. sz. a.

Szám 8386—1912. mbp.

2-2

Pályázati hirdetmény.

A csikszereadi kerületi munkásbiz-
tosító pénztár igazgatósága a lemondás
folytán megüresedett Borszék község
(és fűrdő) székhelyre rendszeresített
kezelő pénztári orvosi állásra pályáza-
tot hirdet.

Ezen kezelő pénztári orvosi állás a
pénztár részéről 2600 korona kezdő fi-
zetéssel és 500 korona fuvar általánnyal
van javadalmazva.

A pénztári orvos a kerületi mun-
kásbiztosító pénztár igazgatósága és az
Országos Orvosszövetség csikmezei
fiókját alkotó pénztári orvosok kikül-
dött bizottsága által megállapított és
most felsőbb jóváhagyás alatt álló sza-
bályzatok alapján szerződik a pénztárral
és azoknak határozmányait magára nézve
kötelezőnek ismeri el.

A borszékai pénztári orvosnak a fűrdő
idény alatt Borszéken fűrdő orvosi
gyakorlatra, esetleg a fűrdő vállalat ré-
széről (Budapest, Szabadság tér 10 sz.)
díjtalan lakásra lehet kilátása.

A pályázatok folyó évi szeptember
hó 20-án déli 12 óráig küldendők be
a pénztár igazgatóságához.

Az állás folyó évi október hó 1-én
elfoglalandó.

Kelt Csikszereadában, a kerületi mun-
kásbiztosító pénztár igazgatóságának
1912. évi július hó 29-én tartott hatá-
rozatképe üléseiből.

Józsa Géza s. k., Merza Rezső s. k.,
igazgató. elnök.

Szalámi és hentesárúk

12 magyar szalámi május havi ára
3 korona 90 fillér, minden további
hóban 10 fillér áremeléssel.

Vastag fehér táblás szalonna	1 K 60 f.
Vastag fűst. és paprikás szalonna	1 " 80 "
Kolozsvári husos szalonna	2 " "
Fűstölt és papr. szelet szalonna	1 " 70 "
Vadász kolbász sonka husból	2 " 20 "
Nyári szalámi	2 " "
Száraz kolbász	2 K - f.

mindennap frissen készítve kapható

Theil József szalámi gyá-
rosnál : :
Medgyes. (Erdélyben.)

Eladó, Várdotfalva (Csiksomlyó) alsó
részén a „Székutóhoz” nagyon
közel, emelkedett pormentes helyen
egy egészen új 3 szoba, konyha,
kamra és pincével ellátott lakóház.
Csinos udvar, esűr, istálló és pom-
pás veteményes kert is van hozzá.
A feltételek megtudhatók helyben
Balint Imre tulajdonosnál.

2-3

Eladó két belsőnek való telek,
a vasut mellett, a Hargita-
utcaiban, Darvas Sándorral
szemben. — Értekezni lehet:
Özv. Dávid Istvánnénál,
Csikszereadában, Rákóczi utca.

2-4

Jegyzőgyakornok azonnal al-
kalmazást nyer — Hol? Megmondja e
lap kiadóhivatala.

2-3

Üzlet megnyitási jelentés.

Van szerencsénk a n. é. közönséget ez uton is értesíteni, hogy
Csikszereadán, Apaffy Mihály-u. 4 sz. a. fióküzletet nyitottunk

és kérjük t. vevőinket, hogy eredeti Singer varrógépekben, varró-
gépalkatrészekben, tűkben és varrógépolaiban beálló szükségletüket
fenti üzletünkben fedezni sziveskedjenek. — Cégünket a n. é.
közönség szives jóindulatába ajánlva, maradtunk teljes tisztelettel:

SINGER CO. VARRÓGÉP RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

Ezen cégről ismerhetők
fel azon üzletek, —
amelyekben „SINGER”
varrógépek árusítatnak
Gépeink nem szorulnak
ajánlatra, csak arra kell
ügyelni, hogy megfelelő
helyen vásároltassanak.

Figyelmeztetés: Az összes
más üzletek által „SINGER”
név alatt forgalomba hozott
varrógépek egyik régebbi szer-
kezetük után készültek, ame-
lyek újabb családi gépeink mö-
gött szerkezetben, szolgáltatási
képességben és tartosságban is
messze elmaradnak.

1-52

VIDOR ÉS TÁRSA GŐZFÜRÉSZE CSIKSZENTSIMON
állandó raktárt tart mindenféle faanyagokban, u. m.:

DESZKA, LÉC, PALLÓ és ÉPÜLETFÁBAN

mindenféle méretben és mennyiségben.

Hulladék léc (cádra) és más maradékok valamint fűrészpor

állandóan kapható.

44-52

Minden szombaton bérvágásokat elfogadnak.

HALLÓI ÉRTESETÉS. HALLÓI

Építési anyagraktár, vasbeton, műkö- és cementárugyár.

Tudomására adom a nagyérdemű közönségnek, hogy Csikszereadában, a Kossuth-
Lajos-utca 49. szám alatt nagy építési anyagraktárt rendeztem be s azon
kellemes helyzetben vagyok, hogy a nagyérdemű fogyasztó közönség részére min-
dennemű építési anyagot jó és pontos kiszolgálás, olcsó árak mellett eszközölök.

Állandó nagy raktárom van:

Mész darabos és oltott Portland-cement friss és legkiválóbb minőségű. Gipez staka-
tur és szobrász. Mad fűzve stakaturokra és egyéb fák eltakarására. Valódi aszfalt
fedőlemez többféle minőségben. Kollarit bőrlémez, mázolás nem igényel, kizárólagos
eladása. Aszfalt elazítató lemez és kaucuk-aszfalt nedves falak és lakások szá-
razzá tételéhez, kátrány és carbolineum fák telítésére, gomba és rothadás ellen.
Azbeszt pala igen könnyű és tartós. Teljes földeseket elvállalok. Vasgerendák bár-
milyen méret szerint. Horayolt cserép agyagból. Vakolat köpor, Schamotte tűzálló
tégla és föld stb., mindennemű építési és műszaki anyag.

CEMENTÁRU-GYÁR.

Kutarkák betonból 30—100, 120, 150—200—300 és 400 méter átmérőjű kutak-
hoz, ezek készítését is vállalom súlyesztő rendszerrel, nagyobb kutak építését,
gőzüzemű berendezéssel készítek magas vízállások megadásával. Cement-cserép több-
féle szíjben, betoncsövek, hidak és átvezetők készítése. Beton- és műkőlapok, szí-
nes járda és burkolati cementlapok gyártása és elhelyezése. Itató- és otatófalak min-
den nagyságban. — Blok üres tégla, különösen alkalmas istállók és gabonásoknak.
Virágvázak és talpazatok csinos kivitelben. Kályha alátét lemezek. Kőmű- és fal-
fedőkővek. Mindennemű beton- és cementipar-vállalat, granit-terasso beton stb. bur-
kolatok készítése stb. stb. Nagyban eladásoknál megfelelő engedély. A nagyérdemű
fogyasztó közönség nagybecsű bizalmával és rendelkezéseivel felkeresni sziveskedjék.

Gyárak és raktárak: Csikszereada, Ujtusnád és Kőzdívásárhely.

Szives támogatást kér kiváló tisztelettel:

Nagy Mihály Sándor építész, Csikszereada.

31-52

MÉRNÖKI IRODA

bányászat, föld- és erdőm-
rések, ut, vasut, kötélpályák,
ásványvizek, bányagépek,
FÖLDGÁZVEZETÉS stb.

Balás Jenő okl. bányamérnök

Kolozsvár, Deák Ferencz-utca 15. szám, I. emelet.

GÉPÜZEMŰ ASZTALOS VÁLLALAT CSIKSZEREDA, VÖRÖSMARTI-UTCA 21. SZÁM.

Elvállal úgy épület- mint butor-asztalos munkákat bármily kívánt kivitelben. — Saját rendszerű ablakok alkalmazásával bármely ház ablakait ..... 10 nap alatt elkészíti. ....50—52

Elvállal különösen épület munkákat szakszerű gépei által kidolgozni az asztalos-mester uraknak mérsékelt munkadíj ellenében és a megmunkáló ..... anyagot el- és visszaszállítja. ....

Betáblázásos kölcsön. Előnyös feltételek mellett első helyen való betáblázásra szántó, kaszáló és erdőbirtokra pénz kölcsön kapható. **Cím a kiadóhivatalban.**

ÁRUHÁZ

Brassó, Buzasor 9.

Egyedüli különlegességi vállalat:

Divatos szőnyegek,
Függönyök, garnitúrák,
Pamlagtakarókban.

Butorszövetek, matracradli.
Legnagyobb raktár linoleumokban és viaszkos vásznakban.

Szolid kiszolgálás! Legolcsóbb árak!

14—50

A MESTERDALNOK.....

Cipőm szép és tükletes,
Benne járni élvezetes.
Mert ha cipőt szegzek, varrok,
Rajt van

KAUCSUK SAROK.

Van szerencsém a nagyérdemű közönség becses figyelmét felhívni, miszerint a **Rákóczi-utca 23. szám alatti saját házámban levő NYERGES ÉS KÁRPITOS ÜZLETEMBEN** minden e szakmába vágó munkák elkészítését a legnagyobb készséggel vállalom és ezt csinos kivitelben, olcsó árak mellett pontosan elkészítem. Raktáron tartok a mai kornak megfelelő, mindenféle nagyságu **RUGANYOS DIVÁNOKAT ÉS MATRACOKAT** azért, hogy itt mindenki beszerezhesse szükségletét ép oly olcsó árban, mint bármely nagyobb városban. — Továbbá tudatom még a mélyen tisztelt közönséggel azt is, hogy állandóan raktáron tartok **KÉSZ URI KOCSIKAT ÉS URI SZÁNKÓKAT.**

Végül a n. é. közönség szives figyelmét felhívom azon körülményre, hogy a kocsik, valamint minden e szakba vágó munkák javítását elvállalom. Magamot a mélyen tisztelt közönség jóindulatu pártfogásába ajánlva, maradtam kiváló tisztelettel:

Bájer Ferencz, nyerges és kárpitos Csikszerezében.

23—26

URAM!

Ha Ön súlyt helyez egészségére,
Ha azt akarja, hogy jó kinézése legyen,
Ha azt akarja, hogy nyugodt álma, jóévtágya legyen
Ha erejében gyarapodni akar

CSAK DRÉHER-SÖRT IGYÉK!

Kapható Csikszerezében üvegekben: a jobb kávéházakban, vendéglőkben és az összes jobb fűszer- és csemegekereskedésekben.

Főraktár Csikvármegye részére:

Niszel Fivéreknel, Csikszerezében.

Dréher-féle poharas sör — naponként friss csapolás — csakis özv. Nagy Istvánné „Zöldfa” vendéglőjében, az Európa-szállodában és a vasúti étterembe kapható.

(15) 32—52

Kézimunka szövetségekkel készségesen szolgál!

Szolid árak!

Bolesch Frigyes kézimunka üzlete, rövid-, szövött és kötött árak, Brassó, Kolostor-utca 29.

Az újévi időnyre megérkezett gyönyörű szép választékban. milien, tutó, diváupárna és gobelin képek.
Nagy raktár mindennemű kezdett, kész kézimunkák és kézimunka szövetek, selymek, gyapju és gyapott fonalakban.
Dus választék férfi, női és gyerek harisnyákban, trikokban ugyszintén férfi ingek, nadrágok, gallérok, kézszelők, nyakkezdők és zsebkendőkben.

Kézimunka szövetségekkel készségesen szolgál.

41—52

Pontos kiszolgálás!

Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

1 kilogramm prima struc-pamut 9 korona.

Értesítés!

Van szerencsém a t. hölgyközönség szives tudomására hozni, hogy személyzetem **3 elsőrendű bécsi diszitinó és kézilánnyal szaporítottam.**

Abba a szerencsés helyzetbe vagyok, hogy a legkényesebb igényeket is kielégíthetem.

Állandó raktár egyszerű-, disz- és gyászkalapokból.

Kézimunka anyagból nagy választék.

Alakitást és javítást elvállalok.

Divat lap utáni megrendelések a legizlésesebben készülnek.

A t. hölgyközönség szives pártfogását kérve, maradok kiváló tisztelettel

MÁTHÉ JÓZSEF női divatkalap- és rövidáru-üzlete,
Csikszereda, Kossuth Lajos-utca (Grünwald Albert-féle ház).

Jó családból tanuló leányok felvétetnek.

4—7

Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Ha olcsón és jót akar vásárolni, tegyen próbát!

Felhívom a figyelmét a t. butor- és varrógép vásárló közönségnek, hogy bárki mielőtt butort és varrógépet vásárolna ne mulassza el raktáromat megtekinteni, hol az összes raktáron levő **butorokat**, ugymint:

EBÉDLŐ-, HÁLÓ-, SZALON- ÉS IRODAI BERENDEZÉSEK, BÖRGARNITURÁK, DIVÁNYOK ÉS MADRÁCOK

minden kivitelben és rendkívüli nagy választékban, valamint a legjobb gyártmányu **varrógépek, kerékpárok, gramafonok és lemezek**, melyek igen jutányos árban és kedvező fizetési feltételek mellett lesznek elárusítva. Minden tölem vásárolt varrógéperért **6 és 10 évi jótállatot vállalom.** Varrógépeket 54 K-tól, gramafonokat 40 K-tól és kerékpárokat 110 K-tól felebebb árusítom.

VARRÓGÉPEK-, KERÉKPÁROK- ÉS GRAMAFONOK-hoz mindenféle **alkatrészek** kaphatók. — **Juttatásokat a legjutányosabb árért eszközölök, jótállás mellett.** Maradok kiváló tisztelettel

Ackermann Ignác, butor- és varrógép nagyraktára
Csikszereda, Kossuth L-utca 9. sz. (Lukács Juliska-féle bérpalota).

Elvsem nagy forgalom és kevés haszon!

37

Mindenféle asztalos-, kárpitos- és díszítőmunkákat elvállalok.

52

Kitűnő minőségű és legmagasabb szilárdságu Portland-Cementet ajánl olcsó áron a

Portland-cementgyár Kugler és Társai, Brassó.

Csikszerezében kapható: ALBERT BALÁZS ÉS FIA VASKERESKEDÉSÉBEN és NAGYMIHÁLY SÁNDOR CEMENTÁRU-RAKTÁRÁBAN.